

Alles over schei den

*Het geheim van verandering is
om al je energie niet te richten op
het bevechten van het oude,
maar op het opbouwen van het nieuwe.*
Socrates

ing. Arnoud Oostveen CFP®
SCHEIDINGSZAKEN

VOORWOORD

In 2003 schreef ik mijn eerste boekje “Help, ik ga scheiden”. Als oprichter van de grootste franchise-organisatie op het gebied van scheidingen in Nederland, heb ik dit boekje kosteloos beschikbaar gesteld aan iedereen die ging scheiden. Tot het moment dat ik de franchise-organisatie heb verkocht in 2013 zijn er circa 100.000 boekjes verzonden naar scheidende mensen, hulpverleners en adviseurs.

In 2017 heb ik een geheel nieuw boekje geschreven “Alles over scheiden” en in 2023 heb ik dit boekje wat voor je ligt ge-update. Ook nu stel ik dit boekje geheel kosteloos beschikbaar aan mensen die gaan scheiden. Het is mijn missie om de informatievoorziening aan scheidende mensen te verbeteren. Door dit boekje te lezen ben je op de hoogte van alle relevante onderwerpen die tijdens een scheiding aan de orde komen. Hierdoor heb je een goede basiskennis en kun je je beter voorbereiden op wat gaat komen in het scheidingstraject.

ing. Arnoud Oostveen CFP®

SCHEIDINGSZAKEN

Bezoekadres

Kantoor Barendrecht

(regio Rotterdam)

Trondheim 11-15

2993 LE Barendrecht

Bereikbaarheid

Telefoonnummer: 088 61 61 000

Mobiel: 06 51 84 15 77

E-mail: office@arnoudoostveen.nl

Website: www.arnoudoostveen.nl

Tekstuele inhoud: ©ing. Arnoud Oostveen CFP®

Concept en vormgeving: Franka Melis

Fotografie: Ingmar Timmer

Disclaimer

Alle in dit boekje geschreven informatie is gebaseerd op de wetgeving en alimentatienormen van januari 2023. Geen enkele passage uit dit boekje is te interpreteren als advies of anderszins. Ik aanvaard dan ook geen enkele aansprakelijkheid voor de inhoud van dit boekje of de door de lezer op basis van dit boekje verrichte handelingen of gegeven adviezen.

ALLES OVER SCHEIDEN

Versie april 2023

1.	Introductie	7
2.	Arnoud Oostveen	8
2.1	Wie ben ik?	8
2.2	Waarom doe ik dit werk?	8
2.3	Wat is mijn expertise?	9
2.4	Wie kan bij mij terecht?	10
2.5	Scheiden: Rouwproces	10
3.	Hulp bij scheiden / scheidingswegen	12
3.1	Bemiddeling / Mediation	12
3.1.1	Stappenplan bemiddeling	13
3.1.2	Spelregels bemiddeling	13
3.1.3	Succes bemiddeling	14
3.2	Overlegscheiding met belangenbehartiging	14
3.2.1	Stappenplan overlegscheiding	15
3.2.2	Succes overlegscheiding	16
3.3	Advies / second opinion	16
3.4	Vechtscheiding	16
3.4.1	De rechtbankprocedure	17
3.4.2	De juridisering van een scheiding	18
4.	Getrouwd of samenwonend: de juridische positie	19
4.1	Samenwonend met contract / overeenkomst	19
4.2	Samenwonend zonder contract / overeenkomst	20
4.3	Gehuwd in gemeenschap van goederen (tot 1 januari 2018)	20
4.4	Het Nederlandse huwelijksgoederenregime per 1 januari 2018	20
4.5	Gehuwd met huwelijksvoorwaarden	21
4.5.1	Soorten huwelijksvoorwaarden	21
4.5.2	Haviltexen	22
4.5.3	Koude uitsluiting	23
4.5.4	Beperkte gemeenschap	23
4.5.5	Verrekenbeding	23
5.	Scheiden & kinderen	25
5.1	Gezag & erkenning	25
5.2	Ouderschapsplan	26
5.3	Onderhoudsplichtigen	26
5.4	Kinderkosten	27
5.4.1	Expertgroep Alimentatienormen	27
5.4.2	Kinderalimentatie	27
5.4.3	Risicoverschuiving kinderkosten naar minstverdienende partner	28

5.4.4	Maatwerk: co-ouderschap	29
5.4.5	Afkoop kinderalimentatie	29
5.4.6	Alimentatierisico	29
6.	Scheiden & Inkomen	31
6.1	Partneralimentatie	31
6.1.1	Expertgroep Alimentatienormen	31
6.1.2	Wettelijke grondslag	31
6.1.3	Alimentatietermijn	31
6.1.4	Einde partneralimentatie	32
6.1.5	Hiërarchie kinder- en partneralimentatie	33
6.1.6	Alimentatienormen	33
6.1.7	Wijzigingen van omstandigheden	34
6.1.8	Alimentatierisico	35
6.1.9	Afkoop partneralimentatie	35
6.1.10	Partneralimentatie: Premie ZVW & toeslagen	36
6.1.11	Indexatie Partneralimentatie	36
6.2	Pensioen	37
6.2.1	Wet Verevening Pensioenrechten bij Scheiding	37
6.2.2	De Pensioenwet	37
6.2.3	Maatwerk pensioenverevening	37
6.2.4	Pensioen Eigen Beheer voor DGA's	38
7.	Scheiden & koophuis	41
7.1	De woning "overnemen"	41
7.1.1	Overdrachtsbelasting	41
7.1.2	Hypotheek	41
7.1.3	Overdracht van de "economische eigendom"	42
7.1.4	De rol van banken & Nationale Hypotheek Garantie	42
7.1.5	Aanpassen hypotheek: "Wet Herziening fiscale behandeling Eigen Woning"	43
7.2	De woning verkopen	43
7.3	De woning "onverdeeld laten"	44
8.	Scheiden & vermogen	45
8.1	De onderneming	45
8.1.1	Eenmanszaak	45
8.1.2	Vennootschappen	46
8.1.3	De onderneming bij scheiding	47
8.2	Het familievermogen	48
8.2.1	Familievermogen wel verdelen / verrekenen	48
8.2.2	Familievermogen niet verdelen/ verrekenen	49

8.3	Sparen & beleggen	49
8.3.1	Aandelen	49
8.3.2	Deelnemingen	50
8.3.3	Spaargeld	50
8.4	Kapitaalverzekeringen	50
8.4.1	Kapitaalverzekering Eigen Woning	51
8.4.2	Kapitaalverzekering Box 3	51
8.5	Spaarrekening eigen woning (SEW) & Beleggingsrecht eigen woning (BEW)	52
8.6	Lijfrenteverzekering / Lijfrentespaarrekening	52
8.7	De inboedel	53
8.8	Roerende zaken	54
8.9	Schulden	54
9.	Meer weten?	55

1 Introductie

Ik weet dat als je gaat scheiden je hele wereld op zijn kop staat. Alles wat zeker was is nu onzeker en alles wat gewoon was is nu niet meer zo gewoon. Tientallen vragen spoken door je hoofd: hoe moet het nu met de kinderen, waar moet ik gaan wonen, kan ik zometeen nog wel rondkomen, moet ik gaan werken, hoeveel alimentatie moet ik gaan betalen, wat doen we met ons koophuis, hoe zit het met mijn onderneming, hoe gaan we om met het familievermogen en ga zo maar door.

Met dit boekje geef ik je inzicht in het scheidingsproces en de onderwerpen die daarbij aan bod kunnen komen. Ik beschrijf in dit boekje de zaken die moeten worden geregeld en de keuzes die je daarbij kunt maken. Omdat 80% van een scheiding gaat over geld gerelateerde zaken en dit ook vaak het grootste twistpunt is, heb ik mij jaren geleden gespecialiseerd in met name de financiële en fiscaal-juridische afwikkeling van een scheiding. In mijn werk voor scheidende mensen kies ik dus voor een andere insteek dan de klassieke scheidingsadviseurs, zoals advocaten en mediators.

Advocaten richten zich met name op de juridische en emotionele aspecten van een scheiding. Mediators zijn gespecialiseerd in de conflictbeheersing in het scheidingsproces en zijn in wezen gespreksleiders. Deze klassieke scheidingsadviseurs zijn niet of onvoldoende gespecialiseerd in de financiële en fiscaal-juridische kant van een scheiding. Dit terwijl informatie en advies over de financiële effecten van de scheiding de primaire behoefte is van scheidende mensen.

Ik kan je door het gehele scheidingsproces begeleiden. Als informierend bemiddelaar, als belangenbehartiger in overlegscheidingen en als adviseur aan de zijlijn. In welke hoedanigheid dan ook, ik regel alles voor je. Van de eerste kennismaking tot en met de (administratieve) rechtbankprocedure sta ik je persoonlijk bij.

Ik wens je veel sterkte met het afhandelen en het verwerken van je scheiding.

ing. Arnoud Oostveen CFP®

2 Arnoud Oostveen

Sinds 1999 ben ik, als zelfstandig financieel planner, gespecialiseerd in de financiële afwikkeling van scheidingen. Ik doe de hele dag niets anders dan mensen te begeleiden naar (financiële) oplossingen bij hun scheiding. Ik doe dat als bemiddelaar, als belangenbehartiger in overlegscheidingen en als adviseur aan de zijlijn. Door mijn jarenlange ervaring (waaronder in de familierechtadvocatuur) kennen het scheidingsproces en de juridische procedures voor mij geen geheimen meer. Die kennis en ervaring zet ik in om het beter te doen. Met oog voor details die het verschil maken.

2.1 Wie ben ik?

Sinds 2003 houd ik mij fulltime bezig met fiscaal-juridisch en financieel advies bij scheidingen. Ik doe de hele dag niets anders en dat is op zich uniek.

De Scheidingsplanner

Aan financiële en fiscale begeleiding blijkt een enorme behoefte te zijn bij mensen die gaan scheiden. Vanuit die behoefte heb ik in 2006 de grootste franchiseorganisatie op het gebied van scheidingen opgezet ("De Scheidingsplanner") die uitgroeide naar 80 vestigingen. Begin 2013 heb ik de franchiseformule verkocht en verricht ik alleen nog werkzaamheden voor mijn eigen praktijk.

Expert in complexe scheidingen

Ik doe nu alleen nog wat ik waardevol en interessant genoeg vind. Inhoudelijk kan een scheiding mij niet ingewikkeld genoeg zijn. Door mijn jarenlange ervaring kan ik heel snel complexe situaties doorzien en in de meeste gevallen heb ik in een ogenblik al voor ogen hoe een oplossing er op hoofdlijnen uit zou kunnen zien.

De grootste bevrediging in mijn werk vind ik in het opzetten van constructies waardoor de wensen van mijn cliënten die in eerste aanvang niet mogelijk lijken, wel kunnen worden verwezenlijkt. Dan komt ook mijn expertise het meeste tot zijn recht.

Ervaringsdeskundige

Doordat ik zelf in 2012 ben gescheiden (overlegscheiding) en vier inmiddels nagenoeg zelfstandige kinderen heb - eerst in co-ouderschap en later in volledig ouderschap - kan ik iets extra's bieden. Ik weet wat de voor- en nadelen zijn van gedeeld ouderschap en wat een scheiding doet met kinderen. Vanuit die ervaring weet je dus hoe de wereld er uitziet na een scheiding. Om met Johan Cruijff te spreken: "Je gaat het pas zien als je het doorhebt."

2.2 Waarom doe ik dit werk?

Ik vind het mooi en dankbaar werk dat ik mensen kan helpen in een van de moeilijkste periodes in hun leven. Mijn persoonlijke ambitie is om het beter te doen en het voor mensen beter te regelen. Dus om iets goeds na te laten. Zie het als een missie.

Ik heb ook enkele jaren gewerkt in de familierechtadvocatuur. Daar heb ik mensen kapot zien gaan van procederen. Dat moet je niet willen. Het kost een paar jaar van je leven en heel veel geld. Als mensen somber starten met procederen, komen ze daar vaak ook nog eens berooid uit. In wezen is het conflict-model dan ook het verdienmodel voor veel advocaten. Daarbij is de onrust die het geeft ongelofelijk schadelijk voor de betrokken kinderen.

Vroeger had je geen andere keuze dan te scheiden via een advocaat. Gelukkig kan het nu ook anders. Want advocaten hebben weinig tot geen financiële en fiscale kennis van zaken en kunnen daar ook maar heel globaal in adviseren. De scheiding via een advocaat wordt dan ook meestal alleen vanuit het juridische standpunt ingestoken, waarbij de emoties hoog kunnen oplopen.

Financiële nachtrust

Ik weet dat bij mensen die gaan scheiden er veel behoefte is aan financieel inzicht: wat betekent de scheiding financieel voor me; kan ik na de scheiding nog wel naar de bakker en de slager? Kan mijn bedrijf nog wel gezond verder en blijft het familievermogen wel beschermd?

Goed en snel inzicht in hoe je zaken financieel kunt regelen en wat dit voor je portemonnee betekent geeft nachtrust. Dus dat is wat ik in wezen doe: ik bezorg nachtrust en kan met mijn expertise bereiken dat de zaak minder snel escaleert.

“All about money”

Het is bekend dat 80% van een scheiding gaat over geld. Mensen zijn onzeker en willen weten of ze financieel verder kunnen. Onzekerheid geeft angst, angst geeft boosheid en emotie, en dat zorgt voor gedoe en juridisch getouwtrek.

Het werkt veel beter (en de-escalerend) als je snel inzichtelijk krijgt in wat het financiële effect is van bepaalde afspraken. Als je weet waar je na de scheiding financieel aan toe bent, geeft dat rust en worden de emoties sneller gereguleerd.

2.3 Wat is mijn expertise?

Mijn expertise laat zich omschrijven als “all about money” bij scheidingen. Of het nu gaat om vermogen, verdeling of verrekening, alimentatierekenen, pensioen of de (fiscaal-) juridische implicaties, ik bezit daarover de meest actuele kennis en vaardigheden. Een scheidingszaak kan mij niet complex genoeg zijn en eigenlijk doe ik dergelijke zaken het liefst.

Split-online.nl

Iedere dag opnieuw wil ik het nog beter doen en ik ben continu bezig om nieuwe oplossingen te bedenken. Zo heb ik enkele jaren geleden een nieuw rekenmodel ontwikkeld voor het verdelen van de kosten van de kinderen in co-ouderschap. Dit model wordt inmiddels landelijk toegepast en is opgenomen in het alimentatierekenprogramma Split-Online.nl dat ik samen met twee toenmalige compagnons heb opgezet. Split-Online.nl is inmiddels marktleider op het gebied van alimentatierekenen en wordt door de meeste advocaten en rechtbanken gebruikt.

2.4 Wie kan bij mij terecht?

Als je op je strepen wilt staan en denkt dat dat niet zonder ruzie gaat, dan adviseer ik je om een advocaat te zoeken. Als je een goede oplossing wilt en verder wilt gaan met je leven, dan ben ik misschien een goede partij voor je. Wat daarbij van belang is, is dat het klikt en dat we elkaar begrijpen. Je zult al snel merken dat ik authentiek ben, geen blad voor de mond neem en dat ik streef naar oplossingen. Ik heb oog voor de emoties, maar ik ben geen maatschappelijk werker. Daar ben ik ook te duur voor. Niet iedereen zal dat aanspreken.

Ook verwacht ik van mijn cliënten dat zij bereid zijn te investeren in een goede regeling. We moeten er gezamenlijk vertrouwen in hebben dat het traject kan slagen. Als dat niet zo is, dan moeten we niet met elkaar aan de slag gaan.

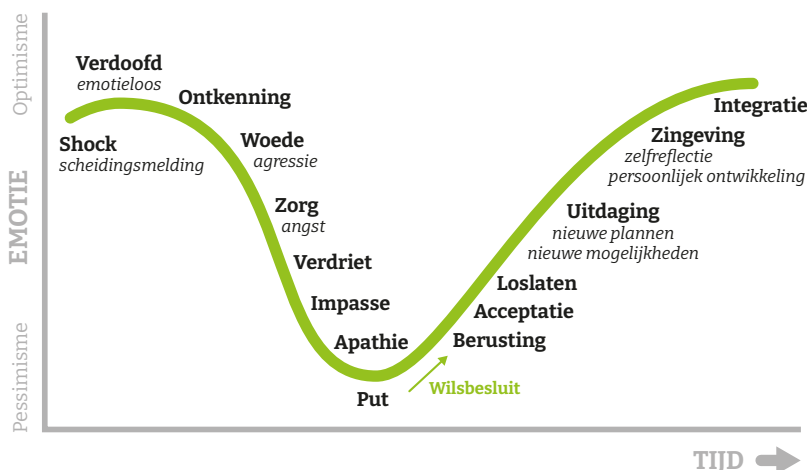
Ik heb een bewuste keuze gemaakt om de beste te willen zijn in dit vakgebied. Daarom neem ik maar een beperkt aantal zaken per jaar aan. Ik richt ik mijn agenda zo in, dat ik flexibel ben en kan inspelen op de behoefte van mijn cliënten. Ook buiten kantoor tijden werk ik en ben ik bereikbaar. Voor mensen die dit aanspreekt zeg ik: bel me eens voor een kennismakingsgesprek. Dan kunnen we kijken of we samen aan de slag kunnen.

2.5 Scheiden: Rouwproces

Het is algemeen bekend dat een scheiding een rouwproces is. Voor jezelf, maar zeker ook voor de kinderen. Elisabeth Kübler-Ross onderscheidde in het rouwproces 5 fasen. Ze beschouwde rouw niet als een lineair proces, dat iedereen stapje voor stapje doorloopt. Bij iedereen verloopt het rouwproces anders. Sommige mensen slaan fasen over. Anderen blijven in één fase hangen of vallen terug naar een eerdere fase. Ook verlieservaringen uit het verleden bepalen hoe iemand omgaat met rouw. Ofwel ieder mens verwerkt een scheiding op zijn eigen manier.

Mensen in scheiding hebben behoefte aan een veilige plek om hun gevoelens te kunnen uiten.

De Kübler-Ross rouwverwerkingscurve

Ik ben ervan overtuigd dat scheidende mensen er goed aan zouden doen om professionele hulp in te schakelen om zo onder begeleiding het rouwproces te kunnen doorlopen. Om het verleden af te kunnen sluiten, en om weer vooruit te kunnen kijken. Een goede psycholoog die gespecialiseerd is in het scheidingsproces kan je daarbij helpen. Het zorgt er ook voor, dat je je sneller kunt richten op het regelen van zaken, op het inrichten van je nieuwe toekomst.

In mijn werk heb ik zeker oog voor de emoties. Ik weet dan ook hoe belangrijk het is om een scheiding snel en goed te regelen. Ik begrijp die emoties, niet in de laatste plaats omdat ik zelf ook het scheidingsproces heb doorlopen. Omdat ik niet gespecialiseerd ben in het je leren omgaan met emoties, kan ik je hierbij niet goed helpen. Wel kan ik je een luisterend oor bieden en je een spiegel voorhouden en je bijsturen. Alles om zo tot een goede regeling te kunnen komen, waar je verder mee kunt.

“Goed en snel inzicht in hoe je zaken financieel kunt regelen en wat dit voor je portemonnee betekent, geeft nachtrust. Dus dat is wat ik in wezen doe: ik bezorg nachtrust en kan met mijn expertise bereiken dat de zaak minder snel escaleert.”

3 Hulp bij scheiden / scheidingswegen

Als je gaat scheiden is de eerste vraag die je je moet stellen: welke route ga ik kiezen?:

1. Bemiddeling (mediation);
2. Overlegscheiding met een belangenbehartiging;
3. Procederen.

Bij bemiddeling en overlegscheiding kan ik je helpen.

3.1 Bemiddeling / Mediation

Mediation lijkt de laatste jaren het toverwoord te zijn bij scheidingen. Toch is mediation lang niet altijd de juiste route. De Nederlandse Mediatorsvereniging (NMv) definieert mediation als volgt: *“Mediation is het gezamenlijk oplossen van een geschil of conflict onder deskundige leiding van een onafhankelijke en onpartijdige derde, de mediator. Een mediator stimuleert en begeleidt u bij het creatief zoeken naar een oplossing en bewaakt het proces.”* Kort gezegd is het doel van mediation dus het oplossen van conflicten. Daarbij stimuleert een mediator je om zelf op zoek te gaan naar oplossingen.

Mijn ervaring is dat bij verreweg de meeste scheidingen er *geen sprake is van een conflict*, maar van wederzijdse teleurstellingen. Ondanks die teleurstellingen willen mensen er samen goed uitkomen, zeker als er kinderen bij betrokken zijn. Het is een gebrek aan informatie die scheidende mensen onzeker maakt. Mensen zijn primair op zoek naar oplossingen op financieel gebied. Een advocaat / mediator is in beginsel niet de aangewezen persoon om mee te denken aan financiële oplossingen, hij of zij begeleidt alleen het proces.

Als jullie samen nog goed “on speaking terms zijn” en jullie beiden streven naar een goede en evenwichtige regeling, dan is mijn methode van bemiddeling een goede mogelijkheid. Die kans moet je dan ook echt aangrijpen!

Mijn methode van bemiddeling wijkt dus af van mediation. Uiteraard stellen we bij aanvang een bemiddelingsovereenkomst op, waarin is vastgelegd wat we van elkaar mogen verwachten. Ik zal als onafhankelijke en onpartijdige derde jullie neutraal informeren over hoe de scheiding zal uitpakken op basis van de wettelijke normen en maatstaven. Ook zal ik jullie informeren over hoe jullie je doelen kunnen bereiken (zoals het kunnen blijven wonen in de koopwoning). Dat hoeven jullie dus niet zelf uit te zoeken. Die informatie dient dan als gespreksstof voor één of meerdere bemiddelingssessies, waarbij jullie onder mijn begeleiding proberen om tot overeenstemming te komen.

Als jullie samen onder leiding van mij en voorzien van de juiste financiële en juridische informatie de zaak kunnen regelen is er veel meer mogelijk en kun je maatwerk afspraken maken. Dan kunnen we samen zorgen voor financiële en fiscale optimalisatie, waardoor jullie beiden meer te besteden krijgen.

Nadat jullie overeenstemming hebben bereikt stel ik voor jullie het convenant (en ouderschapsplan) op. Na ondertekening zal ik het verzoek tot echtscheiding (via een advocaat) laten indienen bij de rechtbank. Dit is een schriftelijke procedure. Jullie hoeven zelf niet bij de advocaat of rechtbank te verschijnen.

Uiteraard is deze rechtbankprocedure niet van toepassing voor scheidende samenwoners of bij de beëindiging van het geregistreerd partnerschap waarbij geen minderjarige kinderen zijn betrokken.

3.1.1 Stappenplan bemiddeling

Het stappenplan voor bemiddeling is in hoofdlijnen:

1. Ik ga samen met jullie de situatie inventariseren;
2. Jullie gaan samen aan de slag met het opstellen van een ouderschapsplan (jullie krijgen van mij daar een hulpmiddel voor);
3. Jullie krijgen van mij informatie omtrent: Vermogen & Verdeling/Verrekening, Kinderkosten, Partneralimentatie, Huis & Hypotheek, Pensioen, et. cetera. Dit conform de wettelijke normen en maatstaven;
4. We bespreken samen de financiële zaken en het door jullie opgestelde ouderschapsplan;
5. Jullie gaan proberen om onder mijn leiding overeenstemming te bereiken;
6. Ik ga voor jullie het convenant opstellen;
7. We bespreken het convenant en na jullie akkoord maken we het definitief en ondertekenen jullie het convenant;
8. Ik stel de processtukken voor jullie op en ik stuur alle processtukken en het convenant via een advocaat naar de Rechtbank; dit is een administratieve procedure, jullie hoeven niet te verschijnen bij de advocaat of bij de Rechtbank;
9. Binnen circa 4 tot 6 weken geeft de Rechter de beschikking af (= uitspraak);
10. Jullie akten van berusting worden samen met de beschikking opgestuurd naar de gemeente, waar de echtscheiding wordt ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand; op dat moment zijn jullie formeel gescheiden;
11. Ik wikkel voor jullie de overige zaken af, zoals het opstellen van de formulieren voor de pensioenverevening of het (laten) regelen van de eventuele nieuwe hypotheek.

3.1.2 Spelregels bemiddeling

Er zijn een aantal belangrijke spelregels om bemiddeling te laten slagen:

1. Jullie zijn bereid om naar elkaar te luisteren en te zoeken naar compromissen;
2. Jullie zullen juiste en volledige informatie aan elkaar en mij verstrekken;
3. Jullie zullen je met respect tegenover elkaar en mij gedragen;
4. Een voorstel van de ene partner aan de andere partner wordt gedaan onder voorbehoud van alle rechten en wettelijke bepalingen. Een overeenkomst tussen jullie komt pas tot stand door de ondertekening van het scheidingsconvenant door jullie beiden;
5. Deelafspraken zijn bindend indien dit uitdrukkelijk is overeengekomen en schriftelijk is vastgelegd, ook indien er geen convenant tot stand komt;
6. Ik zal alleen met jullie gezamenlijk contact onderhouden, tenzij het betreft het maken van afspraken of andere niet-inhoudelijke contacten ;

7. Ik kan andere deskundigen (zoals accountants, fiscalisten, notarissen, bedrijfswaardeerders, advocaten en actuarissen) inschakelen, met instemming van jullie;
8. Het staat jullie vrij om advies in te winnen van een andere adviseur;
9. Alles dat door jullie wordt medegedeeld in het kader van de scheidingsbemiddeling is vertrouwelijk. Ik verplicht mij tot strikte geheimhouding. Zonder nadrukkelijke toestemming worden er geen gegevens aan derden verstrekt;
10. Indien tussen jullie geen convenant tot stand komt en tussen jullie een gerechtelijke procedure wordt gevoerd over de gevolgen van de scheiding, zullen jullie geen mededelingen doen over wat in de scheidingsbemiddeling aan de orde is geweest en geen stukken aan de rechter overleggen. Jullie zullen mij niet als getuige oproepen;
11. Ik beëindig de bemiddeling indien:
 - a. één van de jullie niet langer bereid is aan het overleg deel te nemen of de aanwijzingen van mij weigert op te volgen en daarin volhardt;
 - b. naar het oordeel van mij het overleg niet binnen een redelijke termijn kan leiden tot overeenstemming tussen jullie.

3.1.3 Succes bemiddeling

Bemiddeling is op basis van vrijwilligheid. Jullie kiezen als partners bewust voor deze manier van scheiden en jullie zijn bereid om je in te zetten om overeenstemming te bereiken. Wat daarbij van belang is, dat jullie een discussie voeren over de inhoud en niet over de vorm. Frustraties en teleurstellingen (die er ongetwijfeld zijn) zijn als gespreksonderwerp relevant, maar ze kunnen ook de totstandkoming van een regeling frustreren. Het succes van een bemiddeling is dan ook geheel afhankelijk van jullie bereidheid om te denken in oplossingen.

3.2 Overlegscheiding met belangenbehartiging

Lang niet alle zaken zijn geschikt voor bemiddeling. Als er een grote onbalans is in machtsverhouding, emotie en kennisniveau is mediation niet geschikt.

Een onbalans tref je vaak bij partners van succesvolle ondernemers, vermogende particulieren en managers die vaak omringd zijn door verschillende adviseurs en de juiste kanalen weten te vinden. De partner weet dan niet goed of zij wel over de juiste informatie beschikt en hoe zij die informatie moet vertalen.

Als je in zo'n situatie zit, dan nog hoeft je niet persé te procederen. Je kunt dan kiezen voor een overlegscheiding en mij als belangenbehartiger inschakelen.

Keep your eyes on the prize

Het voordeel om mij in te schakelen als belangenbehartiger is dat ik als niet-advocaat als minder bedreigend ervaren wordt. Ik ben immers niet gerechtigd om te procederen. De wederpartij ziet dat als een handreiking tot overleg en is dan ook sneller geneigd tot het voeren van gesprekken en onderhandelingen. Maar het belangrijkste voordeel is, dat ik me richt op de (financiële) inhoud en niet op de emotie. 'I keep my eyes on the prize' en 'the prize' is een goede regeling waar je verder mee kunt.

Voor de advocatuur ben ik een beetje een vreemde eend in de bijt. Zij zijn gewend aan juridische krachtmetingen en om te dreigen met procedures. In de loop der jaren hebben veel advocaten mij leren kennen. Ze weten dat ik niet makkelijk ben, maar wel heel goed weet waar ik het over heb. Ik denk heel snel en zie dwarsverbanden en oplossingen. Ik ben hard op de inhoud, maar zacht voor de mens.

Hoe het ook zij, je moet je vak verstaan. Ik doe de hele dag niets anders dan te adviseren op financieel en fiscaal gebied bij scheidingen. En alleen als je daar dag in dag uit mee bezig bent, kun je het écht goed doen.

Plan van aanpak

Op het moment dat je mij inschakelt om je persoonlijke belangen te behartigen in een overlegscheiding, zal ik eerst samen met jou je situatie inventariseren. We stippelen samen een plan van aanpak uit om zo te komen tot een regeling waar je je goed bij voelt.

Op het moment dat procederen de enige weg blijkt te zijn, draag ik je dossier over aan een advocaat en blijf ik langs de zijlijn betrokken bij je zaak. Al het door mij gedane werk wordt daarbij overgedragen en overgenomen door de advocaat en leidt dus niet tot dubbele kosten.

3.2.1 Stappenplan overlegscheiding

Een overlegscheiding met mij als belangenbehartiger verloopt in hoofdlijnen als volgt:

1. Inventariseren situatie;
2. Informatie en advies omtrent financiële zaken;
3. Voorstel aan je partner;
4. Ik en de advocaat/adviseur van je partner zullen onderling corresponderen over het voorstel;
5. Mogelijkheid: 4-gesprek(ken);
6. Ouderschapsplan proberen op te stellen;
7. Overeenstemming bereiken;
8. Wordt er overeenstemming bereikt? Dan stellen we het convenant op en wordt het verzoek tot echtscheiding ingediend bij de rechtbank.

3.2.2 Succes overlegscheiding

Een overlegscheiding met mij als belangenbehartiger kan alleen succesvol zijn als je partner er ook echt wil uitkomen. Als dat niet zo is, dan is procederen de enige weg. Ik draag je zaak dan over aan een advocaat en blijf aan de zijlijn betrokken bij de procedure.

3.3 Advies / second opinion

Ook als je al een bemiddelingstraject gestart bent bij een advocaat of mediator, kun je mij inschakelen voor advies. Tijdens een bemiddelingstraject is het toegestaan (en ook wel aan te bevelen) om een eigen adviseur aan de zijlijn te raadplegen. Dan beoordeel of ontwerp ik voor jou de (financiële) voorstellen en stippel ik samen met jou een strategie uit, waarmee je het bemiddelingstraject kunt vervolgen. Op deze manier sta je sterker en kun je besluiten nemen op basis van volledige informatie. Dat geeft je overzicht en rust.

3.4 Vechtscheiding

Het goede nieuws is dat circa 85% van alle scheidingen zonder al te veel gedoe wordt geregeld.

Het slechte nieuws is, dat circa 15% van alle scheidingen uitmondt in een juridische gevecht: de vechtscheiding.

De basis van een vechtscheiding is meestal wrok. Teleurstellingen die over en weer aanwezig zijn, worden uitgegroot en vormen de basis van een juridisch gevecht. Het gaat dus niet meer over de inhoud, maar over de vorm.

Niet zelden worden bij vechtscheidingen kinderen het onderwerp van conflict. “Cash for kids” is dan een insteek die je nogal eens ziet. Het is erg triest dat er nog steeds adviseurs zijn die zich inlaten met een dergelijk steekspel. Een verklaring kan worden gevonden in het feit dat bijvoorbeeld voor advocaten het conflictmodel vaak het verdienmodel is. Zie hiervoor paragraaf 3.4.2 waarin de conclusie van onderzoeksbureau HiiL dat beeld bevestigt.

Het maakt een groep advocaten niets uit hoeveel ruzie er komt, want het levert veel geld op. Daarentegen zie je ook vechtscheidingen, waarbij de wederpartij zulke ridicule voorstellen doet of gewoon dwars gaat liggen, dat het voorleggen aan de rechter de enige mogelijke optie is. Die ridicule voorstellen komen nogal eens voort uit de onkunde van de betrokken advocaat op financieel en fiscaal-juridisch gebied. Veel advocaten voeren een “algemene praktijk” en zijn dus niet gespecialiseerd in familierecht, laat staan dat ze enige specialistische kennis hebben van de economische kanten van dergelijke kwesties. De rechter moet in dergelijke gevallen een knoop doorhakken zodat er duidelijkheid komt.

Tijdens mijn werk met en in de familierechtadvocatuur, heb ik mensen kapot zien gaan van een vechtscheiding. Emotioneel en financieel. Dat moet je niet willen, het kost een paar jaar van je leven en heel veel geld. Daarbij is het de rechter die uiteindelijk gaat beschikken over jouw toekomst, zonder dat je

daar nog invloed op kunt uitoefenen. Ik heb dus gemerkt dat als mensen somber starten met procederen ze daar vaak nog eens berooid uit komen. Daarbij is de onrust die het geeft voor de betrokken kinderen ongelofelijk schadelijk voor hen.

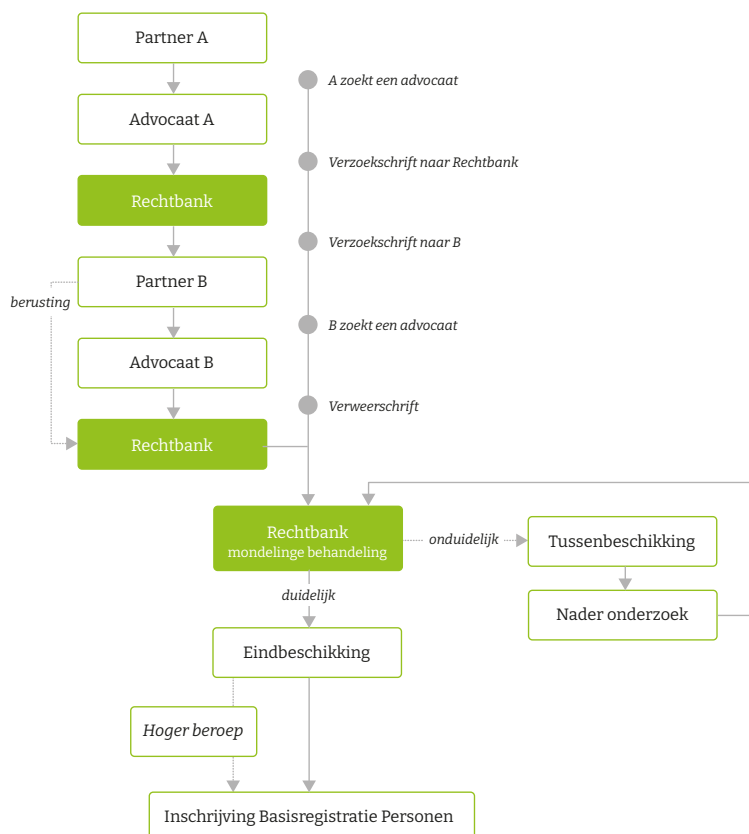
3.4.1 De rechtbankprocedure

Als een bemiddelingstraject of overlegscheiding niet mogelijk is dan is een procedure via de rechtbank nog de enige weg.

Het begint met het inschakelen van een advocaat. Je advocaat dient bij de rechtbank een verzoekschrift tot echtscheiding in. Ook nevenvoorzieningen zoals alimentatie en het verdelen van de bezittingen en schulden kunnen hierin worden opgenomen. Als er kinderen zijn, moet een ouderschapsplan worden meegestuurd met het verzoekschrift. De rechtbank stuurt het verzoek naar je partner. Als je partner het er niet mee eens is, kan hij of zij via een advocaat verweer voeren. Dit verweerschrift dient binnen zes weken te worden ingediend. Vervolgens kan het meningsverschil tijdens de mondelinge behandeling van de zaak bij de rechtbank worden besproken.

Als de zaak duidelijk is, wordt de beslissing van de rechtbank vastgelegd in een eindbeschikking. Dit volgt meestal enkele weken na de mondelinge behandeling van de zaak. Is de zaak niet direct duidelijk, dan kan een tussenbeschikking, of nader onderzoek volgen. Als de beschikking is afgegeven en je kunt je er niet in vinden, dan kun je binnen 3 maanden nadat de beschikking is afgegeven in hoger beroep komen. Als je je wel kunt vinden in de beschikking, dan wordt de beschikking ingeschreven in de Basis Registratie Personen. Vanaf dat moment ben je echt gescheiden.

In schema:

Een rechtbankprocedure kan jaren duren. In eerste plaats omdat er zogenoemde “termijnen” gaan lopen, waarvoor uitstel kan worden gevraagd. Alleen al bij de eerste stap, vanaf het moment dat de advocaat het verzoek tot echtscheiding heeft ontvangen, heeft de andere partij 6 weken de tijd om verweer te voeren. Als de andere partij bij de rechtbank om uitstel verzoekt, dan wordt het uitstel in de regel met 4 weken gegeven. Je bent dan al zo’n 3 maanden verder, zonder dat er iets inhoudelijks gebeurt. Nadat de rechtbank het verweer heeft ontvangen, kan de rechtbank verzoeken om meer informatie te verstrekken, voordat er een mondelinge behandeling komt. Al met al kan zo’n traject al snel een jaar duren. Daarna is nog hoger beroep mogelijk, dat ook al snel een jaar kan gaan duren. Bij zaken met enig belang, kunnen de kosten voor een procedure oplopen tot enkele tienduizenden euro’s per partner.

3.4.2 De juridisering van een scheiding

In 2015 publiceerde HiiL Innovating Justice het onderzoeksrapport “De rechtvaardigheid van scheidingsprocedures”. HiiL is een internationaal (non-profit) instituut voor onderzoek en advies in de juridische sector, gevestigd in Den Haag.

HiiL schrijft in haar rapport: *“Er is veel aanleiding om te veronderstellen dat de inrichting van het juridische proces en de werkwijze van juristen hierin een belangrijke rol speelt. Het scheidingsproces is sterk gejuridiseerd en zet geschillen verder op scherp door een structuur van verzoek tegen verweer; argument tegen argument. Mensen hebben zelf niet genoeg informatie en kennis waardoor ze niet genoeg grip hebben op hun scheidingsproces. Men verliest hierdoor de controle op de eigen scheiding en moet gaan vertrouwen op professionals die het van ze overnemen. Het financieringssysteem voor rechterlijke macht en advocaten belooft nog steeds extra procedures, in plaats van het bereiken van duurzame oplossingen.”*

Ik zal dus altijd in mijn werk proberen te voorkomen, dat een scheidingstraject eindigt in een procedure. Daarbij ben ik van mening, dat ik en de betrokken adviseur van de ex-partner de taak hebben om onze cliënten te sturen op hun emoties en hun standpunten. Dat kan door hun een spiegel voor te houden, ze te wijzen op hun rechten en plichten en door ze een reëel beeld te schetsen van de kansen in een procedure. Maar misschien is het wel het belangrijkste om te luisteren naar wat de cliënt echt beweegt en waar de cliënt echt mee zit. Als je daar ruimte voor geeft, kun je ook de onderhandelingsstrategie bepalen. Immers wat voor de één een breekpunt is, kan voor de ander wel een weggevertje zijn. En als dat duidelijk wordt, dan is overeenstemming sneller te bereiken.

Hoe het ook zij, de voorwaarde voor een succesvolle onderhandeling is wel, dat partijen, maar met name ook hun adviseurs, er gezamenlijk uit willen komen en dat als doel voor ogen hebben. Hoe moeilijk het soms ook zal zijn.

4 Getrouwd of samenwonend: de juridische positie

Bij het scheiden is er een groot verschil tussen gehuwden en samenwoners. Juridisch gezien maakt het namelijk een wereld van verschil of je getrouwd bent of “gewoon” samenwoont al dan niet met een samenlevingscontract.

Sinds 1 januari 1998 is het mogelijk dat twee personen (van hetzelfde geslacht of ander geslacht, dus man-man, vrouw-vrouw, man-vrouw) hun relatie bij de burgerlijke stand laten registreren. Een geregistreerd partnerschap is vrijwel gelijk aan een huwelijk. Waar in dit boekje wordt gesproken over gehuwden wordt tevens bedoeld geregistreerd partners.

Als je getrouwd bent, dan gelden de bepaling uit Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. Als je samenwoont gelden die bepalingen uit Boek 1 BW ook, maar dan alleen in het kader van de (gezamenlijke) kinderen.

4.1 Samenwonend met contract / overeenkomst

De inhoud van een samenlevingscontract is in beginsel vormvrij. Veel mensen spreken van een “standaard” samenlevingscontract, maar die bestaat eigenlijk niet.

Er zijn samenlevingscontracten waarin afspraken staan die zo ver gaan, dat het praktisch gezien min of meer een gelijkstelling aan het huwelijk betreft. Maar verreweg de meeste samenlevingscontracten regelen de meer basale zaken zoals de verdeling van de kosten van de huishouding, de woning en de rechten op partnerpensioen.

Voordat je iets kunt zeggen over wat de scheiding voor je gaat betekenen, is het belangrijk om de inhoud van het samenlevingscontract te kennen. Maar belangrijker is het om na te gaan hoe jullie tijdens de samenleving om zijn gegaan met de financiën. Uit de rechtspraak is bijvoorbeeld op te maken dat een woning die is bekostigd vanaf een gemeenschappelijk rekening, mogelijk economisch eigendom is geworden van beide partners, terwijl die woning maar op naam van één van de partners staat.

Ik krijg regelmatig de vraag, of er ook recht is op partneralimentatie bij mensen die samenwonen met een samenlevingscontract. Het antwoord is in beginsel nee, omdat artikelen 1:81 BW¹ en 1:157 BW²

¹ Artikel 1:81 BW: “Echtgenoten zijn elkander getrouwheid, hulp en bijstand verschuldigd. Zij zijn verplicht elkander het nodige te verschaffen.”

² Artikel 1:157 BW: “1 | Indien de rechter geen termijn heeft vastgesteld, eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud van rechtswege na het verstrijken van een termijn die gelijk is aan de helft van de duur van het huwelijk met een maximum van vijf jaren.

2 | Indien op het tijdstip van indiening van het verzoek tot echtscheiding de duur van het huwelijk langer is dan vijftien jaren en de leeftijd van de echtgenoot die recht heeft op een uitkering tot levensonderhoud, ten hoogste tien jaren lager is dan de leeftijd, bedoeld in artikel 7a van de Algemene Ouderdomswet, eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud, in afwijking van het eerste lid, niet eerder dan op het tijdstip, waarop die echtgenoot deze leeftijd heeft bereikt.

3 | Indien op het tijdstip van indiening van het verzoek tot echtscheiding de duur van het huwelijk langer is dan vijftien jaren en de echtgenoot die recht heeft op een uitkering tot levensonderhoud geboren is op of voor 1 januari 1970 en diens leeftijd meer dan tien jaren lager is dan de leeftijd bedoeld in artikel 7a van de Algemene Ouderdomswet, eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud, in afwijking van het eerste lid, na tien jaren.

4 | In afwijking van het eerste tot en met derde lid eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud niet eerder dan op het tijdstip waarop de uit het huwelijk van de echtgenoten geboren kinderen de leeftijd van twaalf jaren hebben bereikt.

5 | Bij samenloop van de omstandigheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, geldt de langste termijn.

6 | De termijn voor het verstrekken van levensonderhoud vangt aan op de datum van inschrijving van de echtscheidingsbeschikking in de registers van de burgerlijke stand.

7 | Indien ongewijzigde handhaving van de beëindiging van de uitkering ten gevolge van het verstrijken van de in het eerste tot en met vierde lid bedoelde termijn, gelet op alle omstandigheden van het geval, naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet kan worden gevergd van degene die recht heeft op die uitkering, kan de rechter op diens verzoek alsnog een termijn vaststellen. Het verzoek daartoe wordt ingediend voordat drie maanden sinds de beëindiging van de uitkering zijn verstreken. De rechter bepaalt bij de uitspraak of verlenging van de termijn na ommekomst daarvan al dan niet mogelijk is.”

niet van toepassingen zijn op samenwoners. In die wetsartikelen staat beschreven wie rechtens aanspraak kan maken op partneralimentatie: echtgenoten en geregistreerd partners.

Alleen als in het samenlevingscontract staat beschreven dat er een recht is op partneralimentatie, dan kan die partneralimentatie worden afgedwongen.

4.2 Samenwonend zonder contract / overeenkomst

Mensen die “gewoon” samenwonen zonder samenlevingscontract zijn in juridisch opzicht niets van elkaar als het gaat om vermogen, partneralimentatie en ouderdomspensioenrechten. Wel kunnen er “eenvoudige gemeenschappen” zijn ontstaan, door bijvoorbeeld de gezamenlijke aankoop van een woning en inboedelgoederen.

Ook bij mensen die samenwonen zonder contract is er geen recht op partneralimentatie. Dit, omdat artikelen 1:81 BW en 1:157 BW niet van toepassingen zijn voor samenwoners.

4.3 Gehuwd in gemeenschap van goederen (tot 1 januari 2018)

Als je getrouwd bent (of een geregistreerd partnerschap bent aangegaan) voor 1 januari 2018 gelden de wetsartikelen die zijn opgenomen in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. In artikel 1:94 BW staat: *“Van het ogenblik der voltrekking van het huwelijk bestaat tussen de echtgenoten van rechtswege een gemeenschap van goederen”*.

Op 28 maart 2017 is het wetsvoorstel “beperking van de wettelijke gemeenschap van goederen” door de Eerste Kamer aangenomen. Dit betekent dat voor huwelijken en geregistreerd partnerschappen die zijn gesloten vanaf 1 januari 2018 gewijzigde wetgeving geldt, die ik in de volgende paragraaf zal toelichten.

Artikel 1:94 BW zorgt ervoor dat alle voorhuwelijkse bezittingen en schulden van de echtgenoten en alle bezittingen en schulden die zij tijdens het huwelijk hebben verkregen in de gemeenschap van goederen vallen. In geval van een echtscheiding worden alle bezittingen en schulden bij helfte verdeeld. Een uitzondering daarop is ondermeer een schenking of erfenis die “onder uitsluiting” is verkregen (zie paragraaf 8.2).

4.4 Het Nederlandse huwelijksgoederenregime per 1 januari 2018

Per 1 januari 2018 is er in Nederland een belangrijke wetswijziging doorgevoerd met betrekking tot het huwelijksgoederenregime. Deze wijziging heeft aanzienlijke gevolgen gehad voor partners die sindsdien in het huwelijksbootje zijn gestapt.

Achtergrond van de wetswijziging

Vóór 2018 was het algehele gemeenschap van goederen de standaard in Nederland. Dit betekende dat alle bezittingen en schulden die beide partners vóór en tijdens het huwelijk hadden automatisch gemeenschappelijk werden. Dit systeem werd in toenemende mate als verouderd en onrechtvaardig

beschouwd, met name omdat het geen rekening hield met de verschillende financiële situaties van beide partners vóór het huwelijk. Dit leidde tot de invoering van de Wet beperking wettelijke gemeenschap van goederen, die op 1 januari 2018 in werking trad.

Belangrijkste veranderingen in het huwelijksgoederenregime

De wetswijziging heeft geleid tot een aantal belangrijke veranderingen in het Nederlandse huwelijks-goederenregime. De voornaamste wijzigingen zijn:

1. Beperkte gemeenschap van goederen: Met de invoering van de nieuwe wet is de standaard overgegaan van algehele naar beperkte gemeenschap van goederen. Dit betekent dat alleen de bezittingen en schulden die beide partners tijdens het huwelijk verkrijgen, automatisch gemeenschappelijk worden. Vermogen en schulden die vóór het huwelijk zijn opgebouwd, blijven in principe privé, tenzij er voorafgaand aan het huwelijk afspraken zijn gemaakt om deze toch te delen;
2. Erfenissen en schenkingen: Erfenissen en schenkingen vallen nu automatisch buiten de gemeenschap van goederen, tenzij de erflater of schenker expliciet anders heeft bepaald. Dit betekent dat een partner die een erfenis of schenking ontvangt, deze niet hoeft te delen met de andere partner bij een eventuele scheiding;
3. Ondernemerschap: De nieuwe wet heeft ook gevolgen voor ondernemers die in het huwelijk treden. Ondernemingsvermogen dat vóór het huwelijk is opgebouwd, blijft privé. Echter, tijdens het huwelijk gegenereerde winsten en verliezen zijn onderdeel van de beperkte gemeenschap van goederen. Het is van belang voor ondernemers om hier rekening mee te houden en indien gewenst aanvullende afspraken vast te leggen in huwelijkse voorwaarden.
4. Bewijslast: Met de invoering van de beperkte gemeenschap van goederen is het belangrijk om duidelijk te kunnen aantonen welke bezittingen en schulden privé zijn en welke gemeenschappelijk. Partners wordt aangeraden om een goede administratie bij te houden om in geval van een scheiding of overlijden de verdeling van het vermogen te vergemakkelijken.

Ik verwacht dat deze gewijzigde wetgeving gaat leiden tot meer gedoe bij echtscheidingen. Zo zullen de echtgenoten bij aanvang van hun huwelijk goed moeten administreren wat zij aan bezittingen en schulden hebben. Ook zullen de echtgenoten periodiek bij elkaar moeten gaan zitten om zo de mutaties te bespreken en vast te leggen. En of het bijhouden van een administratie genoeg zal zijn is nog maar de vraag. De rechtspraak zal zich ook daarover nog moeten gaan uitspreken.

4.5 Gehuwd met huwelijksvoorwaarden

In artikel 1:114 BW staat: *“Huwelijkse voorwaarden kunnen zowel door aanstaande echtgenoten voor het sluiten van het huwelijk als door echtgenoten tijdens het huwelijk worden gemaakt”*. Bij het opstellen van huwelijksvoorwaarden, wordt in wezen de gemeenschap van goederen buiten spel gezet.

4.5.1 Soorten huwelijksvoorwaarden

De meeste huwelijkse voorwaarden kennen bepalingen die betrekking hebben op hoe om te gaan met

het vermogen van de echtgenoten. In hoofdlijnen zijn 3 soorten huwelijkse voorwaarden te herkennen: “koude uitsluiting”, “beperkte gemeenschap” en “verrekenbedingen”. Die 3 soorten kunnen ook zijn gecombineerd.

Huwelijksvoorwaarden maken een echtscheiding vaak ingewikkeld. In tegenstelling tot een huwelijk in gemeenschap van goederen moet met de huwelijksvoorwaarden en de wet in de hand een opstelling worden gemaakt over wat nu moet worden verdeeld en/of moet worden verrekend. Meestal leidt dit tot het nodige “speurwerk”.

Daarnaast geldt dat de meeste huwelijksvoorwaarden niet uitblinken in duidelijkheid. Los nog van het feit dat veel mensen zich geeneens meer herinneren waarom zij huwelijksvoorwaarden hebben laten opstellen. Het meest gehoorde argument is “omdat hij (of zij) een eigen zaak wilde beginnen”. Als er dan ook nog eens sprake is van niet uitgevoerde verrekenbedingen, dan wordt het helemaal ingewikkeld. Daar is jarenlang veel over geprocedeerd en dat heeft weer geleid tot aanvullende wetgeving waaronder artikel 1:141 BW³.

4.5.2 Haviltexen

In het arrest van 13 maart 1981 (het Haviltex-arrest) heeft de Hoge Raad bepaald hoe een overeenkomst uitgelegd moet worden. In dat arrest formuleerde de Hoge Raad het zogenaamde Haviltex-criterium. Het komt er op neer dat bij de uitleg van een overeenkomst niet alleen gekeken moet worden naar de taalkundige betekenis van de tekst, maar naar de betekenis die partijen aan die tekst mochten toekennen, gelet op de gegeven omstandigheden van het geval en op basis van wat zij van elkaar mochten verwachten.

Kortom, als er bij een echtscheiding sprake is van huwelijksvoorwaarden, dan betekent dit vaak dat de zaak veel complexer is dan bij echtgenoten die gehuwd zijn in gemeenschap van goederen. In de toekomst kan het zo zijn dat de nieuwe wetgeving omtrent de gemeenschap van goederen ook in die gevallen zal leiden tot onduidelijkheid en dus meer complexiteit.

³**Artikel 1:141 BW:** “1 Indien een verrekenplicht betrekking heeft op een in de huwelijkse voorwaarden omschreven tijdvak van het huwelijk en over dat tijdvak niet is afgerekend, blijft de verplichting tot verrekening over dat tijdvak in stand en strekt deze zich uit over het saldo, ontstaan door belegging en herbelegging van hetgeen niet verrekend is, alsmede over de vruchten daarvan.

2 Indien een verrekenplicht betrekking heeft op een in de huwelijkse voorwaarden omschreven tijdvak van het huwelijk, dan eindigt die verrekenplicht op het tijdstip zoals in artikel 142 bepaald, als dat tijdvak nog loopt.

3 Indien bij het einde van het huwelijk aan een bij huwelijkse voorwaarden overeengekomen periodieke verrekenplicht als bedoeld in het eerste lid niet is voldaan, wordt het alsdan aanwezige vermogen vermoed te zijn gevormd uit hetgeen verrekend had moeten worden, tenzij uit de eisen van redelijkheid en billijkheid in het licht van de aard en omvang van de verrekenplicht anders voortvloeit. Artikel 143 is van overeenkomstige toepassing.

4 Indien een echtgenoot in overwegende mate bij machte is te bepalen dat de winsten van een niet op zijn eigen naam uitgeoefende onderneming hem rechtstreeks of middellijk ten goede komen, en een verrekenbeding is overeengekomen dat ook ondernemingswinsten omvat, worden de niet uitgekeerde winsten uit zodanige onderneming, voor zover in het maatschappelijk verkeer als redelijk beschouwd, eveneens in aanmerking genomen bij de vaststelling van de verrekenplicht van die echtgenoot, onverminderd het eerste lid.

5 Het vierde lid is van overeenkomstige toepassing, indien een echtgenoot op eigen naam een onderneming uitoefent.

6 De vordering tot verrekening, bedoeld in het eerste lid, verjaart niet eerder dan drie jaren na de beëindiging van het huwelijk dan wel het onherroepelijk worden van de beschikking tot scheiding van tafel en bed. Deze termijn kan niet worden verkort.”

4.5.3 Koude uitsluiting

Er is sprake van “koude uitsluiting” als de echtgenoten in hun huwelijksvoorwaarden hebben geschreven dat er geen enkele gemeenschap van goederen zal ontstaan. Dit betekent dat vermogensrechtelijk het vermogen op naam van een de betreffende echtgenoten privévermogen is. Als er verder niets aanvullends is overeengekomen (zoals een verrekenbeding) dan gelden dergelijke huwelijksvoorwaarden als “koude uitsluiting”. Aan het einde van het huwelijk behouden de echtgenoten hun privévermogen en dat is het.

Wel kunnen er “eenvoudige gemeenschappen” zijn ontstaan, door bijvoorbeeld de gezamenlijke aankoop van een woning en inboedelgoederen. Die eenvoudige gemeenschappen dienen bij echtscheiding te worden verdeeld. Ik kan je helpen om je dit inzichtelijk te maken.

4.5.4 Beperkte gemeenschap

Er is sprake van een beperkte gemeenschap, als de echtgenoten in hun huwelijksvoorwaarden allereerst hebben omschreven dat er geen algehele gemeenschap van goederen zal ontstaan. Daarbij hebben de echtgenoten in hun huwelijksvoorwaarden omschreven welke goederen wel gemeenschappelijk zijn. Je komt regelmatig tegen dat er bijvoorbeeld een gemeenschap van inboedel of woonhuis is. Die gemeenschappen dienen dan te worden verdeeld bij echtscheiding.

4.5.5 Verrekenbeding

Bij huwelijksvoorwaarden met verrekenbedingen, hebben de echtgenoten in hun huwelijksvoorwaarden geschreven dat er geen enkele gemeenschap van goederen zal ontstaan. Dit betekent dat vermogensrechtelijk het vermogen op naam van een de betreffende echtgenoten privévermogen is en blijft.

Daarbij kunnen de echtgenoten in hun huwelijksvoorwaarden bijvoorbeeld hebben bepaald, dat zij alle privévermogensbestanddelen bij einde van het huwelijk zullen verrekenen “als ware er een gemeenschap van goederen” bestaat. Dit betekent dus dat de echtgenoten aan het einde van het huwelijk doen alsof alles in waarde gemeenschappelijk is en dat dus moet worden verrekend, zodanig dat beide echtgenoten een gelijke waarde hebben verkregen. Zo’n beding wordt een *finaal verrekenbeding* genoemd.

Ook kom je vaak een periodiek verrekenbeding tegen. In zo’n beding bepalen de echtgenoten bijvoorbeeld dat zij jaarlijks hun “overgespaarde inkomsten” zullen verdelen. In de praktijk zie je, dat dergelijke bedingen nauwelijks door echtgenoten worden nageleefd. Een uiterst vruchtbare voedingsbodem voor juridisch gedoe. Er is dan ook zeer veel over geprocedeerd. Uiteindelijk heeft de wetgever bepaald dat als de echtgenoten niet jaarlijks hebben verrekend, dat er dan alsnog bij einde van het huwelijk finaal moet worden afgerekend. Dit is vastgelegd in artikel 1:141 BW.

Ook gelden er vaak vergoedingsrechten. Vergoedingsrechten ontstaan als met het privévermogen van de ene partner, iets betaald is dat toebehoort tot het privévermogen van de andere partner.

Vergoedingsrechten zijn er “nominaal”, maar sinds 2012 geldt tussen echtgenoten ook de zogenoemde “beleggingsleer” die is vastgelegd in artikel 1:87 BW⁴. Die wet bepaalt dat de vergoedingsvordering van de ene partner op de andere partner “meebeweegt” met de waardeontwikkeling van het door de andere partner aangeschafte goed of recht (bijvoorbeeld een woning). Maar ook deze wetgeving geeft voldoende aanknopingspunten voor gedoe en zoals ik dat noem “speurwerk”. Ik kan je daarbij helpen.

⁴**Artikel 1:187 BW:** 1 | Indien een echtgenoot ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot een goed dat tot zijn eigen vermogen zal behoren, verkrijgt of indien ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot een schuld ter zake van een tot zijn eigen vermogen behorend goed wordt voldaan of afgelost, ontstaat voor de eerstgenoemde echtgenoot een plicht tot vergoeding.

2 | De vergoeding belooft een gedeelte van de waarde van het goed op het tijdstip waarop de vergoeding wordt voldaan. Dit gedeelte:

a. is in het geval van een verkrijging ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot evenredig aan het uit diens vermogen afkomstige aandeel in de tegenprestatie voor het goed;

b. komt in het geval van een voldoening of aflossing ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot overeen met de verhouding tussen het uit diens vermogen voldane of afgeloste bedrag ten opzichte van de waarde van het goed op het tijdstip van die voldoening of aflossing.

3 | Ten aanzien van de vergoeding gelden voorts de volgende regels:

a. tenzij de echtgenoot het vermogen van de andere echtgenoot met diens toestemming heeft aangewend op de wijze als bedoeld in het eerste lid, belooft de vergoeding ten minste het nominale bedrag dat ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot is gekomen;

b. ter zake van goederen die naar hun aard bestemd zijn om te worden verbruikt, belooft de vergoeding steeds het nominale bedrag dat ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot is gekomen;

c. ter zake van goederen die inmiddels zijn vervreemd zonder dat daarvoor andere goederen in de plaats zijn gekomen, wordt in plaats van de waarde, bedoeld in de aanhef van het tweede lid, uitgegaan van de waarde ten tijde van de vervreemding. Met een vervreemding wordt gelijkgesteld het onherroepelijk worden van een begunstiging bij een sommenverzekering of een andere begunstiging bij een beding ten behoeve van een derde.

4 | Echtgenoten kunnen bij overeenkomst afwijken van het eerste lid tot en met het derde lid. Geen vergoeding is verschuldigd voorzover door de verkrijging, voldoening of aflossing ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot wordt voldaan aan een op die echtgenoot rustende verbintenis.

5 | Kan de vergoeding overeenkomstig het eerste tot en met het vierde lid niet nauwkeurig worden vastgesteld, dan wordt zij geschat.

“Bij scheiden is er een groot verschil tussen gehuwden en samenwoners. Juridisch gezien maakt het namelijk een wereld van verschil of je getrouwd bent of “gewoon” samenwoont, al dan niet met een samenlevingscontract.”

5 Scheiden & kinderen

Of je nu samenwoont, gehuwd bent of een geregistreerd partnerschap bent aangegaan, voor de kinderen die je samen met je partner hebt moet het nodige geregeld worden en gelden er een aantal verplichtingen. In ondermeer het Burgerlijk Wetboek, Boek 1 wordt dit geregeld.

Als kinderen minderjarig zijn, hebben de ouders veelal beiden het ouderlijk gezag over de kinderen. Dat verandert na de scheiding niet. Ook na de scheiding houden de ouders samen het ouderlijk gezag. Dit volgt automatisch uit de wet. Volgens de wetgever blijft het de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de ouders, hoe de kinderen zich verder ontwikkelen.

Het gezamenlijk ouderlijk gezag brengt met zich mee dat bij het overlijden van één van de ouders voor de periode dat de kinderen minderjarig zijn, de andere ouder automatisch alleen het ouderlijk gezag heeft. Een regeling over voogdij bij testament kan dit niet opzij zetten. Voogdij speelt alleen een rol, als beide ouders zouden komen te overlijden, terwijl een kind nog geen achttien jaar is.

5.1 Gezag & erkenning

In artikel 1:198 BW¹ en 1:199 BW² staat omschreven wie de vader en de moeder van een kind is. Als een kind tijdens het huwelijk geboren is, zijn de echtgenoten automatisch vader en moeder van een kind en geldt dat de ouders gezamenlijk het gezag hebben over het kind. Bij huwelijken tussen 2 mensen van hetzelfde geslacht en voor mensen die samenwonen ligt dat uiteraard iets anders. Dan kan er sprake zijn van erkenning zoals is omschreven in artikel 1:203 BW³.

Als er sprake is van erkenning van het kind, dan betekende dit voor 1 januari 2023 niet automatisch dat degene die het kind heeft erkend ook het gezag heeft over het kind. Het gezag is geregeld in ondermeer artikel 1:252 BW⁴. Voor kinderen die vanaf 1 januari 2023 zijn erkend, geldt wél dat er automatisch gezag is voor de erkennende ouder.

¹**Artikel 1:198 BW:** "Moeder van een kind is de vrouw uit wie het kind is geboren of die het kind heeft geadopteerd."

²**Artikel 1:199 BW:** "Vader van een kind is de man:

- a. die op het tijdstip van de geboorte van het kind met de vrouw uit wie het kind is geboren, is gehuwd, tenzij onderdeel b geldt;
- b. wiens huwelijk met de vrouw uit wie het kind is geboren, binnen 306 dagen voor de geboorte van het kind door zijn dood is ontbonden, zelfs indien de moeder was hertrouwd; indien echter de vrouw sedert de 306de dag voor de geboorte van het kind was gescheiden van tafel en bed of zij en haar echtgenoot sedert dat tijdstip gescheiden hebben geleefd, kan de vrouw binnen een jaar na de geboorte van het kind ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand verklaren dat haar overleden echtgenoot niet de vader is van het kind, van welke verklaring een akte wordt opgemaakt; was de moeder op het tijdstip van de geboorte hertrouwd dan is in dat geval de huidige echtgenoot de vader van het kind;
- c. die het kind heeft erkend;
- d. wiens vaderschap gerechtelijk is vastgesteld; of
- e. die het kind heeft geadopteerd."

³**Artikel 1:203 BW:** "1 Erkenning kan geschieden:

- a. bij een akte van erkenning, opgemaakt door een ambtenaar van de burgerlijke stand;
- b. bij notariële akte.

2 De erkenning heeft gevolg vanaf het tijdstip waarop zij is gedaan."

⁴**Artikel 1: 252 BW:** "De ouders die niet met elkaar zijn gehuwd of een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan oefenen het gezag over hun minderjarige kinderen gezamenlijk uit, indien dit op hun beider verzoek in het register, bedoeld in artikel 244, is aangetekend. Een verzoek als bedoeld in de eerste volzin kan niet worden gedaan ten aanzien van de kinderen over wie zij het gezag gezamenlijk hebben uitgeoefend."

5.2 Ouderschapsplan

Op 1 maart 2009 is de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding ingevoerd. Eén van de belangrijkste kenmerken is de invoering van het verplichte ouderschapsplan. Het ouderschapsplan is een verplichte regeling waarin ouders die gaan scheiden afspraken vastleggen over hun minderjarige kinderen. Zonder ouderschapsplan kunnen echtgenoten in beginsel niet scheiden.

In welke gevallen is een ouderschapsplan verplicht:

1. bij echtscheiding;
2. bij scheiding van tafel en bed;
3. bij een verzoek tot beëindiging van een geregistreerd partnerschap;
4. indien ouders die gezamenlijk het ouderlijk gezag uitoefenen uit elkaar gaan (samenwoners).

Het doel van het opstellen van een ouderschapsplan is dat ouders gaan nadenken over de consequenties van de scheiding voor hun kinderen. Het plan verplicht ouders om goede afspraken te maken, voor nu en voor de toekomst. In het ouderschapsplan moeten afspraken komen te staan over de *minderjarige* kinderen. De invulling van het ouderschapsplan is vormvrij. Er zijn echter wel een aantal minimeisen over wat er in het ouderschapsplan moet staan:

1. de verdeling van de zorg- en opvoedingstaken;
2. de omgangsregeling met het kind;
3. de wijze waarop je elkaar informeert over de ontwikkeling van het minderjarige kind;
4. hoe ga je om met de kosten van de verzorging en opvoeding van het minderjarige kind;
5. hoe gaan jullie overleggen over belangrijke zaken die jullie kind aangaan.

Het verplichte ouderschapsplan heeft niet geleid tot minder juridische procedures. Sterker nog, er is gebleken dat het aantal juridische kwesties is toegenomen. Dat wordt mede veroorzaakt doordat de ouders de gemaakte afspraken zoals die staan omschreven in het ouderschapsplan gaan afdwingen of willen laten wijzigen. Nu is het zo dat de situatie met jonge kinderen dynamisch is. Als ouders doe je er dan ook goed aan, om je afspraken periodiek te evalueren en als de kinderen wat ouder zijn deze afspraken met de kinderen te bespreken.

Ik kan je helpen bij het opstellen van een ouderschapsplan of bij de evaluatie daarvan.

5.3 Onderhoudsplichtigen

Bij scheidingszaken is het van belang om te weten wie onderhoudsplichtig zijn voor het kind. De kring van onderhoudsplichtigen zijn:

- De ouders (artikel 1:392 lid 1 BW⁵);
- De verwekker (artikel 1:394 BW⁶);
- De stiefouder (artikel 1:395 BW⁷);
- De met het gezag belaste niet-ouder (artikel 1:253w BW⁸);
- De overleden ouder (artikel 4:35 BW⁹).

Dus als je gaat hertrouwen, wordt de nieuwe echtgenoot of echtgenote onderhoudsplichtig voor de kinderen uit een eerdere relatie van zijn of haar partner. In die gevallen kunnen er 3 of meer onderhoudsplichtigen zijn voor de kinderen. Ik kan je helpen dit inzichtelijk te maken en door te rekenen.

5.4 Kinderkosten

5.4.1 Expertgroep Alimentatienormen

De berekeningsmethodiek van de kinderkosten en de verdeling daarvan is vastgelegd in het rapport alimentatienormen, dat jaarlijks door de Expertgroep Alimentatienormen wordt gepubliceerd.

Het doel van de Expertgroep Alimentatienormen is het leveren van een bijdrage aan de voorspelbaarheid en rechtszekerheid van de rechtspraak in alimentatiezaken. Dit betekent niet dat de alimentatienormen wet zijn. Het is een *leidraad* en de rechter kan in juridische procedures afwijken van de alimentatienormen.

De wet bepaalt dat onderhoudsplichtigen moeten bijdragen in de kosten van de kinderen.

5.4.2 Kinderalimentatie

De in het rapport alimentatienormen vastgelegde methode voor het bepalen van de kinderkosten c.q. alimentatie werkt als volgt. Allereerst wordt berekend wat het netto gezinsinkomen was tijdens de relatie of het huwelijk. Dit inkomen is maatgevend voor het welstandsniveau waarop de kinderen hebben geleefd. Op basis van dat netto gezinsinkomen, het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen, zijn door het Nibud tabellen opgesteld. Uit die tabellen is af te lezen, hoeveel de kinderen uit de betreffende relatie gemiddeld kosten. Dit noemen we de *behoefte* van de kinderen.

⁵**Artikel 1:392 lid 1 BW:** “Tot het verstrekken van levensonderhoud zijn op grond van bloed- of aanverwantschap gehouden:

- a. de ouders;
- b. de kinderen;
- c. behuwdkinderen, schoonouders en stiefouders.”

⁶**Artikel 1:394 BW:** “De verwekker van een kind dat alleen een moeder heeft, alsmede de man die als levensgezel van de moeder ingestemd heeft met een daad die de verwekking van het kind tot gevolg kan hebben gehad, is als ware hij ouder verplicht tot het voorzien in de kosten van verzorging en opvoeding van het kind dan wel, na het bereiken van de meerderjarigheid van het kind, tot het voorzien in de kosten van levensonderhoud en studie overeenkomstig de artikelen 395a en 395b. Nadien bestaat deze verplichting slechts in geval van behoefte van het kind.”

⁷**Artikel 1:395 BW:** “Een stiefouder is, onverminderd het bepaalde in artikel 395a van dit boek, alleen verplicht gedurende zijn huwelijk of zijn geregistreerd partnerschap levensonderhoud te verstrekken aan de tot zijn gezin behorende minderjarige kinderen van zijn echtgenoot of geregistreerde partner.”

⁸**Artikel 1:253w BW:** “De ander die met de ouder gezamenlijk het gezag uitoefent, is verplicht tot het verstrekken van levensonderhoud jegens het kind dat onder zijn gezag staat. Indien het gezamenlijk gezag door de meerderjarigheid van het kind is geëindigd, duurt de onderhoudsplicht voort totdat het kind de leeftijd van eenentwintig jaren heeft bereikt. Nadat een rechterlijke beslissing tot beëindiging van het gezamenlijk gezag in kracht van gewijsde is gegaan of na het overlijden van de ouder met wie tot het tijdstip van overlijden het gezag gezamenlijk werd uitgeoefend, blijft deze onderhoudsplicht gedurende de termijn dat het gezamenlijk gezag heeft geduurd, bestaan, tenzij de rechter in bijzondere omstandigheden op verzoek van de ouder of de ander een langere termijn bepaalt. Zij eindigt uiterlijk op het tijdstip dat het kind de leeftijd van eenentwintig jaren heeft bereikt.”

⁹**Artikel 4:35 BW:** “Een kind van de erflater, een kind als bedoeld in artikel 394 van Boek 1 daaronder begrepen, kan aanspraak maken op een som ineens, voor zover deze nodig is voor:

- a. zijn verzorging en opvoeding tot het bereiken van de leeftijd van achttien jaren; en voorts voor:
- b. zijn levensonderhoud en studie tot het bereiken van de leeftijd van een en twintig jaren.

2 | De som ter zake van de verzorging en opvoeding komt het kind niet toe, voor zover de echtgenoot of een erfgenaam van de erflater krachtens wet of overeenkomst is gehouden om in de kosten daarvan te voorzien. De som ter zake van levensonderhoud en studie komt het kind niet toe, voor zover de echtgenoot van de erflater krachtens artikel 395a van Boek 1 verplicht is om in de kosten daarvan te voorzien.

3 | Op de som ineens komt in mindering hetgeen de rechthebbende had kunnen verkrijgen krachtens erfrecht of krachtens een sommenverzekering die door het overlijden van de erflater tot uitkering komt.”

De onderhoudsplichtigen dienen bij te dragen in de kosten (behoefte) van de kinderen. Deze bijdrage is naar draagkracht. De individuele draagkrachten van de onderhoudsplichtigen worden bepaald op basis van hun netto inkomen die in de alimentatienormen is vastgelegd in een (eenvoudige) rekenformule.

De eigen bijdrage in de kosten van de kinderen (of kinderalimentatie) wordt nu bepaald door de behoefte van de kinderen te verdelen over de draagkrachten van de onderhoudsplichtigen. Dit is een eenvoudige berekening als het gaat om 2 onderhoudsplichtigen. Als er meer onderhoudsplichtigen zijn, dan spreken we van “samenloop” en is die berekening veel complexer. Daarbij komt ook dat dan alle inkomensgegevens van alle onderhoudsplichtigen bekend moeten zijn. Alleen dat is vaak al een heel gedoe. Ik kan je helpen dit inzichtelijk te maken en door te rekenen.

5.4.3 Risicoverschuiving kinderkosten naar minstverdienende partner

Bij een kinderalimentatieregeling, waarbij de meestverdienende partner maandelijks geld overmaakt naar de minstverdienende partner, zal de minstverdienende partner met zijn of haar eigen bijdrage in de kosten van de kinderen samen met de kinderalimentatie *alle kosten* voor de kinderen moeten voldoen.

Met “alle kosten” wordt ook echt *alle* kosten bedoeld. Dus kosten voor levensonderhoud, huisvesting, school- en studiekosten, fietsen en reparaties, (openbaar) vervoer, zwemlessen, sporten, kleding, kapper, smartphone, computer, tablets voor op school, schoolreisjes, medische kosten die niet vergoed worden door de zorgverzekeraar, zakgeld, brillen, beugels, kinderfeestjes, cadeautjes voor verjaardagen van vriendjes van kinderen en ga zo maar door. De Nibud tabellen die zijn opgenomen in de alimentatienormen en waarop dus de kinderalimentatie is gebaseerd, gaat uit van een gemiddelde. Maar geen enkel kind is een gemiddeld kind, dus de kostenverantwoordelijke ouder kan wel eens worden geconfronteerd met extra hoge kosten die niet waren te voorzien en niet zijn opgenomen in de tabelbedragen van het Nibud.

Met een dergelijke standaard kinderalimentatieregeling wordt dus in wezen het risico van de kinderkosten bij de financieel minst sterke partij neergelegd. Dit terwijl de (wettelijke) verantwoordelijkheid ligt bij beide ouders. Deze “standaard” kinderalimentatie past niet bij de verantwoordelijkheid die beide ouders gezamenlijk moeten dragen. In dergelijke gevallen zou het dus beter zijn als de ouders zouden delen in het kostenrisico. Nu zal de alimentatieplichtige, bij scheidingstrajecten die niet in overleg gaan, deze gedachte niet delen. In dergelijke gevallen vindt de alimentatieplichtige het kinderalimentatiebedrag al te hoog en als daarnaast ook nog het toekomstige risico van de extra kinderkosten moet worden verdeeld is dat een brug te ver.

In bemiddelingszaken en overlegscheidingen zal ik altijd op dit kostenrisico wijzen. Er zijn goede mogelijkheden om het kostenrisico meer in evenwicht te brengen. Ik kan je daarin adviseren.

5.4.4 Maatwerk: co-ouderschap

In de huidige maatschappij zie je steeds meer dat er sprake is van gedeeld ouderschap of co-ouderschap. Co-ouderschap is niet in de wet vastgelegd, maar een ieder zal daarmee begrijpen en bedoelen dat er geen standaard weekendregeling geldt tussen de ouders. Dit betekent ook dat steeds meer ouders betrokken willen blijven bij de kinderen door een uitgebreide omgangsregeling overeen te komen en een gedeelde financiële zorg.

Bij een gedeelde financiële zorg, kunnen ouders een andere regeling overeenkomen dan een standaard kinderalimentatieregeling. In die gevallen kunnen ouders bijvoorbeeld een “kinderrekening” gaan hanteren, waar de ouders (naar draagkracht) maandelijks geld op storten en waar vanaf de zichtbare, verblijfsoverstijgende kosten van de kinderen kunnen worden voldaan.

Bij een dergelijk maatwerk regeling worden in beginsel de alimentatienormen gehanteerd voor het bepalen van de behoefte van de kinderen en de bepaling van de draagkracht van de onderhoudsplichtigen (de ouders). De financiering van de verblijfskosten en de verblijfsoverstijgende kosten van de kinderen wordt dan conform de wensen van de ouders vastgelegd. Ik kan je daarin adviseren.

5.4.5 Afkoop kinderalimentatie

Kinderalimentatie kan niet worden afgekocht. Dit is bij wet zo geregeld. Wel kunnen de ouders afwijken van de alimentatienormen. Zo kunnen de ouders bijvoorbeeld de kinderalimentatie gedeeltelijk uitruilen tegen een hogere partneralimentatie. Dit kan worden overwogen als een partner de gezamenlijke woning wil overnemen of zelf een andere woning wil aankopen en hij of zijn daartoe een te laag inkomen heeft en dus behoefte heeft aan een hoger partneralimentatie inkomen. Partneralimentatie met een looptijd van 10 jaar of langer wordt als inkomen meegerekend bij de toetsing van de leencapaciteit bij het aanvragen van een hypothecaire geldlening.

Het is van belang te weten dat een dergelijke “uitruil” van kinder- in partneralimentatie absoluut maatwerk is en dat er veel mitsen en maren zijn. Ook is het van belang om in het convenant en/of in het ouderschapsplan vast te leggen hoe met deze uitruil moeten worden omgegaan vanaf het moment dat de kinderen bijvoorbeeld in eigen levensonderhoud kunnen gaan voorzien en wat er gebeurt als er een belangrijke wijziging van omstandigheden plaatsheeft zoals het verlies aan inkomen. Ik kan je helpen om dit goed te regelen.

5.4.6 Alimentatierisico

Als een van de ouders komt te overlijden, komt de andere ouder alleen te staan voor de kosten van de kinderen. Dat kan ook betekenen, dat de andere ouder extra kosten moet maken, om bijvoorbeeld de opvang van de kinderen te regelen voor de tijden dat de betreffende ouder werkt / moet werken.

Het is belangrijk om hier in een scheidingstraject bij stil te staan. Misschien zijn er al lopende voorzie-

ningen, die dit verlies in financiële zin enigszins opvangen:

- Een wezenuitkering vanuit de pensioenregeling van de overleden ouder;
- Het bijzonder partnerpensioen (zie paragraaf 6.2.2);
- De uitkering uit een bestaande overlijdensrisicoverzekering.

Bij onvoldoende compensatie uit de bestaande regelingen in de financiële kosten bij het overlijden van een van de ouders, kun je bijvoorbeeld een alimentatieverzekering afsluiten, die dit risico opvangt.

“Als kinderen minderjarig zijn, hebben de ouders veelal beiden het ouderlijk gezag over de kinderen. Dat verandert na de scheiding niet.”

6 Scheiden & Inkomen

Veel mensen die gaan scheiden maken zich zorgen over hun financiële toekomst. Die zorg is vaak terecht omdat het nog steeds veel voorkomt dat er een groot verschil is in inkomsten van de partners.

Een recht op partneralimentatie bestaat tussen echtgenoten en geregistreerd partners. Samenwoners kunnen in overleg ook partneralimentatie overeenkomen, maar dit moet dan wel schriftelijk worden vastgelegd en “rechtens afdwingbaar” zijn.

Voor het pensioen gelden wettelijke bepalingen. Die zijn opgenomen in de Wet Verevening Pensioenrechten bij Scheiding en de Pensioenwet.

6.1 Partneralimentatie

6.1.1 Expertgroep Alimentatienormen

De berekeningsmethodiek van de partneralimentatie is vastgelegd in het rapport alimentatienormen, dat jaarlijks door de Expertgroep Alimentatienormen wordt gepubliceerd.

Het doel van de Expertgroep Alimentatienormen is het leveren van een bijdrage aan de voorspelbaarheid en rechtszekerheid van de rechtspraak in alimentatiezaken. Dit betekent niet dat de alimentatienormen wet zijn. Het is een leidraad en de rechter kan in juridische procedures afwijken van de alimentatienormen.

6.1.2 Wettelijke grondslag

De wettelijke grondslag voor een recht op partneralimentatie is vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek, artikelen 1:81 BW en 1:157 BW (zie paragraaf 4.1).

De kern van deze artikelen is dat *echtgenoten* (en geregistreerd partners) ook na het huwelijk “elkaar het nodige moeten verschaffen” en dat “*de echtgenoot die niet voldoende inkomsten tot zijn levensonderhoud heeft (of kan verwerven)*” een beroep kan doen op de andere echtgenoot. Voor samenwoners gelden deze wettelijke bepalingen niet, tenzij de samenwoners dit hebben vastgelegd in hun samenlevingscontract.

6.1.3 Alimentatietermijn

Tot 1 januari 2020 gold dat als de rechter geen termijn had gesteld voor de partneralimentatie, de alimentatietermijn van rechtswege eindigde na twaalf jaren. Voor kortlopende, kinderloze huwelijken en voor huwelijken korter dan 5 jaar gold dat de alimentatietermijn beperkt werd tot de duur van het huwelijk. Van belang is te weten dat in de wet stond dat de duur van de partneralimentatie *maximaal* 12 jaar bedroeg. Dus niet wat veel mensen denken: 12 jaar is.

Vanaf 1 januari 2020 zijn de regels omtrent partneralimentatie ingrijpend gewijzigd en vastgelegd in het wetsartikel 1:157BW¹. De belangrijkste wijziging betreft de duur van de partneralimentatie, die drastisch

Scheiden & Inkomen

is verkort. Voorheen konden ex-partners maximaal twaalf jaar aanspraak maken op partneralimentatie, maar met de nieuwe wetgeving is dit teruggebracht tot maximaal vijf jaar.

Er zijn echter enkele uitzonderingen op deze regel, zoals bij langdurige huwelijken en huwelijken met jonge kinderen. In dergelijke gevallen kan de alimentatieduur verlengd worden tot maximaal tien jaar.

Daarnaast is per 1 januari 2023 de methode van de berekening van partneralimentatie gewijzigd, wat is z'n algemeenheid betekent dat de berekende partneralimentaties veel lager worden.

Deze nieuwe regels omtrent partneralimentatie zijn bedoeld om een eerlijker en evenwichtiger systeem te creëren, waarbij de financiële afhankelijkheid van ex-partners sneller afneemt en beide partijen worden gestimuleerd om economisch zelfstandig te worden.

6.1.4 Einde partneralimentatie

Als een alimentatiegerechtigde hertrouwt of een geregistreerd partnerschap aangaat, geldt artikel 1:160 BW²: de alimentatie eindigt definitief met ingang van de datum van hertrouwen, respectievelijk het laten registreren van het partnerschap.

In de praktijk komt het wel voor dat partners een “proefperiode” van samenwonen afspreken waarin de alimentatieverplichting wordt opgeschort, bijvoorbeeld voor 3, 6 of 9 maanden. Eindigt de samenleving binnen de proefperiode, dan herleeft de alimentatieverplichting. Als de samenleving na de proefperiode wordt voortgezet, dan eindigt de verplichting om alimentatie te betalen alsnog definitief. Wel zal de alimentatiegerechtigde voordat hij of zij gaat samenwonen, dit moeten melden aan de alimentatieplichtige. Dit kan gedoe voorkomen over of iemand nu wel of niet samenwoont.

¹ **Artikel 1:157 BW:** “1 | Indien de rechter geen termijn heeft vastgesteld, eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud van rechtswege na het verstrijken van een termijn die gelijk is aan de helft van de duur van het huwelijk met een maximum van vijf jaren.

2 | Indien op het tijdstip van indiening van het verzoek tot echtscheiding de duur van het huwelijk langer is dan vijftien jaren en de leeftijd van de echtgenoot die recht heeft op een uitkering tot levensonderhoud, ten hoogste tien jaren lager is dan de leeftijd, bedoeld in artikel 7a van de Algemene Ouderdomswet, eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud, in afwijking van het eerste lid, niet eerder dan op het tijdstip, waarop die echtgenoot deze leeftijd heeft bereikt.

3 | Indien op het tijdstip van indiening van het verzoek tot echtscheiding de duur van het huwelijk langer is dan vijftien jaren en de echtgenoot die recht heeft op een uitkering tot levensonderhoud geboren is op of voor 1 januari 1970 en diens leeftijd meer dan tien jaren lager is dan de leeftijd bedoeld in artikel 7a van de Algemene Ouderdomswet, eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud, in afwijking van het eerste lid, na tien jaren.

4 | In afwijking van het eerste tot en met derde lid eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud niet eerder dan op het tijdstip waarop de uit het huwelijk van de echtgenoten geboren kinderen de leeftijd van twaalf jaren hebben bereikt.

5 | Bij samenloop van de omstandigheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, geldt de langste termijn.

6 | De termijn voor het verstrekken van levensonderhoud vangt aan op de datum van inschrijving van de echtscheidingsbeschikking in de registers van de burgerlijke stand.

7 | Indien ongewijzigde handhaving van de beëindiging van de uitkering ten gevolge van het verstrijken van de in het eerste tot en met vierde lid bedoelde termijn, gelet op alle omstandigheden van het geval, naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet kan worden gevergd van degene die recht heeft op die uitkering, kan de rechter op diens verzoek alsnog een termijn vaststellen. Het verzoek daartoe wordt ingediend voordat drie maanden sinds de beëindiging van de uitkering zijn verstreken. De rechter bepaalt bij de uitspraak of verlenging van de termijn na ommekomst daarvan al dan niet mogelijk is.”

² **Artikel 1:160 BW:** “Een verplichting van een gewezen echtgenoot om uit hoofde van echtscheiding levensonderhoud te verschaffen aan de wederpartij, eindigt wanneer deze opnieuw in het huwelijk treedt, een geregistreerd partnerschap aangaat dan wel is gaan samenleven met een ander als waren zij gehuwd of als hadden zij hun partnerschap laten registreren.”

6.1.5 Hiërarchie kinder- en partneralimentatie

Partneralimentatie is pas aan de orde als in de behoefte van de kinderen is voorzien. Ofwel: kinderalimentatie gaat voor op partneralimentatie. Vanaf 1 januari 2023 kan als vuistregel worden gehanteerd, dat voor alimentatieplichtigen met een inkomen tot circa € 85.000,-- bruto per jaar er na de bijdrage in de kosten van de kinderen (kinderalimentatie) niet of nauwelijks ruimte is voor het betalen van partneralimentatie. Aangezien 90% van de Nederlanders een inkomen heeft dat lager is dan € 85.000,-- bruto per jaar, zal partneralimentatie nauwelijks meer worden toegekend.

6.1.6 Alimentatienormen

Bij partneralimentatie spelen twee factoren een rol: de behoefte van degene met het laagste inkomen aan de ene kant en de draagkracht van degene met het hoogste inkomen aan de andere kant. In de alimentatienormen is opgenomen hoe de partneralimentatie dient te worden berekend. In hoofdlijnen werkt het als volgt.

Allereerst wordt net zoals bij kinderalimentatie het netto gezinsinkomen berekend. Van dat inkomen worden de kosten van de kinderen afgehaald (zie paragraaf 5.4.2). Wat dan overblijft is het bedrag waarvan beide echtgenoten zelf van hebben geleefd.

Bij zelfstandig ondernemers is de bepaling van het netto inkomen tijdens het huwelijk lastiger dan bij mensen die in loondienst zijn. De oorsprong daarvan is in wezen, dat de ondernemer zelf in staat is om zijn (te onttrekken) inkomen te bepalen en een dergelijk inkomen ook vaak wisselend van hoogte is.

Door rechtspraak is een vuistregel ontstaan “de hofregel” die bepaalt dat beide echtgenoten na echtscheiding een *behoefte* hebben van 60% van het bedrag waar zij tijdens het huwelijk hebben geleefd. In procedures kan dit anders werken, omdat de verzoekende echtgenoot dan met een behoeftelijstje de persoonlijke behoefte kan aantonen. Dan wordt gekeken wat de verzoekende partner zelf kan verdienen of kan gaan verdienen. Dat laatste wordt de “verdien capaciteit” genoemd.

De verdien capaciteit krijgt in de recente rechtspraak een steeds nadrukkelijker rol. Zoals hiervoor geschreven laten de recente wijzigingen met betrekking tot de bepaling van de duur en hoogte van partneralimentatie zien, dat de maatschappij vindt dat iedereen na echtscheiding zo snel als mogelijk op eigen benen moet staan of moet kunnen gaan staan. Kort samengevat kun je als minstverdienend partner dus eigenlijk nauwelijks meer rekenen op een partneralimentatie.

Als er ruimte (*draagkracht*) is voor het betalen van partneralimentatie, dan moet de minstverdienende partner aan kunnen tonen dat hij of zij alles op alles zet om de eigen verdien capaciteit zoveel als mogelijk te benutten (= wat diegene in alle redelijkheid kan gaan verdienen). Wanneer de alimentatiegerechtigde partner dat niet of onvoldoende doet, dan zijn er voldoende rechterlijke uitspraken te vinden, waaruit blijkt dat rechters niet meegaan in het feitelijke lagere of nihil inkomen van de alimentatiegerechtigde, maar dat de rechters rekenen met de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde.

Van de huwelijksgelateerde behoefte van de alimentatiegerechtigde wordt daarna het inkomen of de verdien capaciteit van de alimentatiegerechtigde afgetrokken. Wat overblijft is de aanvullende behoefte aan partneralimentatie.

Nadat de aanvullende behoefte is berekend c.q. door de rechter is vastgesteld, wordt er gekeken naar de draagkracht van de alimentatieplichtige. Zoals hiervoor geschreven geldt als vuistregel voor partners met minderjarige kinderen, dat er pas een draagkracht is voor het betalen van partneralimentatie, als het inkomen van de alimentatieplichtige hoger is dan circa € 85.000,--. Minder dan 10% van alle Nederlanders heeft een dergelijk inkomen, waardoor er in verreweg de meeste gevallen geen draagkracht voor het betalen van partneralimentatie zal zijn.

De bepaling van de draagkracht van een alimentatieplichtige gaat sinds 1 januari 2023 in hoofdlijnen als volgt. Van het bruto jaarinkomen worden de reguliere af te dragen inkomstenbelastingen afgetrokken. Wat rest is het besteedbaar jaarinkomen gedeeld door 12 termijnen is het besteedbaar maandinkomen. Op dit besteedbaar maandinkomen wordt een bedrag van € 1.175,-- in mindering gebracht onder de noemer "Forfait noodzakelijke lasten". Ook wordt er 30% van het besteedbaar maandinkomen in mindering gebracht onder de noemer "woonbudget". Wat overblijft is de zogenoemde "draagkrachtruimte".

Van de draagkrachtruimte dient maximaal 70% te worden aangewend voor een bijdrage in de kosten van de kinderen of 60% ten behoeve van de alimentatiegerechtigde, waarbij de bijdrage in de kosten van de kinderen voorgaat op de bijdrage aan de ex-partner.

Tot slot is er een laatste check. Het is namelijk niet de bedoeling, dat de alimentatieplichtige, na de betaling van de bijdrage in de kosten van de kinderen en de partneralimentatie aan de alimentatiegerechtigde een lager inkomen overhoudt dan de alimentatiegerechtigde. Dit gaat volgens een berekening die de "inkomensvergelijking" wordt genoemd.

Het hiervoor geschrevene is een sterk vereenvoudigde weergave van de berekening van de partneralimentatie. Als er zoals hiervoor geschreven sprake is van een onderneming en/of onregelmatige inkomsten, dan wordt de bepaling van de partneralimentatie veel lastiger en dient dit door een specialist te worden geanalyseerd en berekend. Ik kan je daarbij helpen.

Wijzigingen van omstandigheden

6.1.7

Als er in de toekomst wezenlijke wijzigingen ontstaan in de persoonlijke en/of de financiële omstandigheden van (één van) de partners, kan er aanleiding zijn om de alimentatie te herzien. Dat kan in overleg of als dat niet lukt, dan kan een partner aan de rechter vragen daarover een besluit te nemen. Je kunt denken aan onder andere de volgende wijzigingen van omstandigheden:

- Het inkomen is gewijzigd;
- Een verandering in de woonsituatie;
- Wijzigingen in de persoonlijke situatie (nieuwe partner of gezin);

- Het wegvallen van de kosten voor de kinderen vanaf het moment dat die in eigen levensonderhoud kan voorzien;
- De geboorte van een kind uit de nieuwe relatie.

Overigens zal het vrijwillig prijsgeven van inkomen niet leiden tot een aanpassing van de partneralimentatie. Dus opmerkingen zoals: “als ik moet gaan betalen, dan stop ik gewoon met werken” zorgen niet voor een verlaging van de alimentatieverplichting.

6.1.8 Alimentatierisico

Als de alimentatieplichtige komt te overlijden, dan betekent dit voor de alimentatiegerechtigde dat de partneralimentatie komt weg te vallen. Het is belangrijk om hier in een scheidingstraject bij stil te staan. Misschien zijn er al lopende voorzieningen, die dit verlies in financiële zin enigszins opvangen:

- Het bijzonder partnerpensioen (zie paragraaf 6.2.2);
- De uitkering uit een bestaande overlijdensrisicoverzekering.

Bij onvoldoende compensatie uit de bestaande regelingen bij het overlijden van de alimentatieplichtige, kun je bijvoorbeeld een alimentatieverzekering afsluiten, die dit risico opvangt.

6.1.9 Afkoop partneralimentatie

Het is mogelijk om de partneralimentatie (gedeeltelijk) af te kopen. Wat daarbij van belang is, is om eerst te kijken welk bedrag en welke looptijd van de partneralimentatie de partners voor ogen hebben. Daarbij moet je als afkopende partner in overweging nemen dat de alimentatieplicht eindigt indien de ex-partner gaat samenwonen als ware hij of zij gehuwd, gaat trouwen of een geregistreerd partnerschap aangaat. Als je de partneralimentatie over de gehele voorziene looptijd afkoopt en de ex-partner gaat samenwonen of trouwen binnen deze voorziene looptijd, dan kun je de afkoopsom niet terugvorderen over de toekomstige afgekochte looptijd.

Afkoopsom

Het (gedeeltelijk) afkopen van partneralimentatie kan door een bedrag ineens, het afstorten van een “alimentatielijfrente” bij een verzekeraar of door vermogensoverdracht. Bij het afkopen van partneralimentatie door een bedrag ineens of het afstorten van een “alimentatielijfrente” bij een verzekeraar is de afkoopsom voor partneralimentatie als “persoonsgebonden aftrekpost” bij de afkopende partner aftrekbaar en bij de ontvangende partner belast. Vanaf 2023 geeft dat géén progressievoordeel meer (= aftrek is hoger dan bijtelling) en moet de ontvanger 5,43% premie Zorgverzekeringswet afdragen.

Vermogensoverdracht

Bij vermogensoverdracht wordt netto vermogen gebruikt ter betaling van een bruto partneralimentatie. De fiscale wetgeving (artikel 2.17 lid 7 Wet IB 2001³) biedt hiertoe mogelijkheden door het

toerekenen van inkomens- en vermogensbestanddelen. In beginsel is namelijk de afkoopsom voor partneralimentatie als persoonsgebonden aftrek aftrekbaar bij de afkopende partner en belast bij de ontvangende partner. Met dit wetsartikel kan zowel de aftrekpost als de bijtelling aan één partner worden toegedeeld, waardoor per saldo een nihil aanslag volgt over de afkoopsom en de afkoopsom “netto” bij de andere partner terecht komt. Wel moet de ontvangende partner nog premie Zorgverzekeringswet over de afkoopsom voldoen tot een maximum bijdrage-inkomen van € 66.956,-.

Deze methode van vermogensoverdracht kun je bijvoorbeeld toepassen op een woning, die terecht moet komen bij één van de partners. De overwaarde die dan door de overnemende partner van de woning moet worden gedeeld met de andere partner, kan door middel van een afkoopsom alimentatie met gebruikmaking van artikel 2.17 lid 7 van de Wet IB 2001³ grotendeels netto/netto worden afgerekend tussen de partners.

Verhaalsrecht bij verzoek om bijstandsuitkering

Bij het afkopen van partneralimentatie voorziet de alimentatieplichtige om voor eens en voor altijd af te zijn van zijn of haar alimentatieverplichting. Dat is in veel gevallen zeker zo, maar er schuilt een gevaar indien de ex-partner in de bijstand komt.

Als de alimentatiegerechtigde ex-partner binnen de wettelijke termijn van partneralimentatie na het afkopen van de alimentatie een bijstandsuitkering aanvraagt bij de gemeente kan de gemeente de bijstand verhalen op de alimentatieplichtige, omdat de onderhoudsplicht nog steeds geldt.

6.1.10 Partneralimentatie: Premie ZVW & toeslagen

Het ontvangen van partneralimentatie kan gevolgen hebben voor fiscale regelingen en toeslagen:

- Over partneralimentatie is de alimentatiegerechtigde een inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet (ZVW) verschuldigd van 5,43% tot een totaal inkomen van € 66.956,- (2023);
- Partneralimentatie geldt als inkomen voor de bepaling van de hoogte van bijvoorbeeld het kind-gebonden budget, huurtoeslag, zorgtoeslag, etc.

6.1.11 Indexatie Partneralimentatie

Uit de wet volgt automatisch dat de partneralimentatie jaarlijks wordt geïndexeerd (verhoogd) met een percentage, dat door de overheid wordt vastgesteld. Het wettelijk indexeringspercentage wordt aan het einde van het jaar gepubliceerd in onder meer de landelijke dagbladen en op de website van de overheid. De partneralimentatie wordt dan per 1 januari verhoogd met het indexeringspercentage. De betalende

³**Artikel 2.17 lid 7 Wet IB 2001:** “Indien de belastingplichtige gedurende een deel van het kalenderjaar een partner heeft wordt hij voor de toepassing van dit artikel geacht het gehele kalenderjaar die partner te hebben gehad indien hij daarvoor samen met die partner kiest. De keuze wordt gemaakt bij verzoeken in verband met voorlopige teruggaaf of bij aangifte. De eerste volzin is niet van toepassing ingeval de belastingplichtige of zijn partner als gevolg van emigratie of immigratie niet het gehele kalenderjaar binnenlands belastingplichtig is en geen kwalificerende buitenlandse belastingplichtige is als bedoeld in artikel 7.8.”

partner moet daar zelf op toezien. Omdat partneralimentatie in verreweg de meeste gevallen per maand vooraf moet worden betaald, zal de ultimo december van het jaar betaalde partneralimentatie moeten zijn geïndexeerd. Als de betalende partner vergeet het bedrag te indexeren, dan is het goed als de ontvangende partner de betalende partner daar op attendeert.

Bij bemiddelingstrajecten over overlegscheidingstrajecten kunnen de partners de indexering anders overeenkomen. Zo kun je overeenkomen om de indexering niet toe te passen of een andere methode van indexering overeenkomen.

6.2 Pensioen

6.2.1 Wet Verevening Pensioenrechten bij Scheiding

In de Wet Verevening Pensioenrechten bij Scheiding is omschreven hoe om dient te worden gegaan met het door de echtgenoten tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen. Deze wet geldt dus niet voor mensen die samenwonen.

In de Pensioenwet is omschreven hoe om dient te worden gegaan met het partnerpensioen. Die wet geldt voor gehuwden (en geregistreerd partners) en vaak ook voor samenwonenden met een samenlevingscontract.

De Wet Verevening Pensioenrechten bij Scheiding is op 28 april 1994 ondertekend en regelt het recht op pensioenverevening bij echtscheidingen van na 1 mei 1995 en is regelende wetgeving. Echtgenoten mogen daar vanaf wijken in het convenant. De werking van de wet is dat het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen wordt gedeeld bij helfte, op het moment dat de pensioenuitkeringen ingaan. De ex-partner krijgt daarbij een rechtstreekse vordering op de betreffende pensioenuitvoerder die ook rechtstreeks aan de ex-partner gaat uitbetalen op het moment dat de betreffende pensioengerechtigde partner met pensioen gaat.

6.2.2 De Pensioenwet

De Pensioenwet (artikel 57 lid 1⁴) bepaalt dat na scheiding de ex-partner recht behoudt op een “bijzonder” partnerpensioen. Ofwel het partnerpensioen is wat we vroeger het weduwe- / weduwnaarspensioen noemde. Het gaat daarbij om het partnerpensioen dat tot en met het huwelijk is opgebouwd.

6.2.3 Maatwerk pensioenverevening

Met name voor oudere mensen die gaan scheiden is de behandeling van pensioen erg belangrijk. De wet

⁴**Artikel 57 lid 1 PW:** “Indien de partnerrelatie van een deelnemer eindigt door scheiding verkrijgt de gewezen partner van de deelnemer een zodanige aanspraak op partnerpensioen als de deelnemer ten behoeve van die gewezen partner zou hebben behouden indien op het tijdstip van scheiding zijn deelneming zou zijn geëindigd.”

biedt ook goede mogelijkheden om de pensioenen zo af te stemmen, dat beide partners daar profijt van kunnen hebben. Dat vergt overleg en maatwerk. Ik kan je daarbij helpen.

6.2.4 Pensioen Eigen Beheer voor DGA's

Je ziet in de praktijk dat veel Directeur Groot Aandeelhouders (DGA) hun pensioen binnen de onderneming hebben opgebouwd. Er wordt dan gesproken over “eigen beheer”. Op de balans van de onderneming werd een pensioenvoorziening gevormd. Dat werd vooral gedaan om belastingheffing over bedrijfswinsten te verschuiven naar later. Het voordeel was dat door pensioen in eigen beheer te voeren, er meer liquiditeiten overbleven binnen de onderneming. Die konden dan worden gebruikt om investeringen te doen, waardoor de onderneming (sneller) kon groeien. Concreet betekent dit wel, dat de pensioenvoorziening in eigen beheer van de DGA afhankelijk is geworden van het succes van de onderneming. Niet zelden kom je pensioenvoorzieningen op de balans van de onderneming tegen, waartegenover geen enkele zekerheid staat.

Afstortverplichting Pensioen Eigen Beheer

Veel toekomstige ex-partners zien het niet zitten om hun “vereveningsdeel” van het ouderdomspensioen afhankelijk te laten zijn van het voortbestaan van de onderneming en/of van de toekomstige houding van de ex-partner als bestuurder van het pensioenvehikel.

Over deze kwesties is (uiteraard) geprocedeerd hetgeen heeft geleid tot vaste rechtspraak. Wat betreft het opgebouwde pensioen in eigen beheer, kan de toekomstige ex-partner van de DGA een beroep doen op een uitspraak van de Hoge Raad (ECLI:NL:HR:2007:AZ2658). Daarin overweegt het hof: *“De eisen van redelijkheid en billijkheid die de rechtsverhouding tussen ex-echtgenoten beheersen, zullen in het algemeen meebrengen dat de tot verevening verplichte echtgenoot die als directeur en enig aandeelhouder de rechtspersoon beheerst waarin de te verevenen pensioenaanspraak is ondergebracht, dient zorg te dragen voor afstorting bij een externe pensioenverzekeraar van het kapitaal dat nodig is voor het aan de andere echtgenoot toekomende deel van de pensioenaanspraak. Van de vereveningsgerechtigde echtgenoot kan in beginsel immers niet worden gevergd dat deze bij voortduring afhankelijk blijft van het beleid dat de andere echtgenoot ten aanzien van de betrokken rechtspersoon (en de onderneming waaraan deze verbonden is) voert en het risico moet blijven dragen dat het in eigen beheer opgebouwde pensioen te zijner tijd niet kan worden betaald. [...] Daarbij zal de omstandigheid dat onvoldoende liquide middelen aanwezig zijn om de afstorting te effectueren slechts dan tot ontkennende beantwoording van die vraag kunnen leiden indien de vereveningsplichtige stelt en bij betwisting aannemelijk maakt dat de benodigde liquide middelen ook niet kunnen worden vrijgemaakt of van elders verkregen zonder de continuïteit van de bedrijfsvoering van de rechtspersoon en de onderneming waaraan deze is verbonden in gevaar te brengen.”*

Samengevat kan de toekomstige ex-partner van de DGA dus eisen, dat de DGA het vereveningsdeel van het pensioen voor de ex-partner onderbrengt bij een pensioenverzekeraar, zodat het vereveningspensioen buiten de risicosfeer van de onderneming wordt gebracht. Pas als de DGA aan kan tonen dat de onderneming daartoe geen middelen heeft of kan verkrijgen, kan de rechter besluiten om het pensioen voor de ex-partner in eigen beheer te laten. De bewijslast daarvan ligt bij de DGA. Vanuit de DGA als

huwelijkspartner geredeneerd, is het voeren van pensioen in eigen beheer dus te zien als een “tijdbom”, die afgaat bij echtscheiding.

Na huwelijkse solidariteit

In een uitspraak van de Hoge Raad (HR) van 14 april 2017 (ECLI:NL:HR:2017:693) werd door de HR geoordeeld dat in de situatie van een dekkingstekort, de ex-partner van de DGA daarin naar evenredigheid dient te delen. Een dekkingstekort is aanwezig als tegenover de op de balans staande pensioenverplichting geen of onvoldoende middelen staan. Als de dekkinggraad bijvoorbeeld 40% is, dan dient de B.V. 40% van het bedrag benodigd voor afstorting van de rechten van de ex-partner van de DGA beschikbaar te stellen.

Wet Uitfasering Pensioen in Eigen Beheer

Het wetsvoorstel Uitfasering Pensioen in Eigen Beheer is door de eerste en tweede kamer aangenomen en is de wet in werking getreden op 1 april 2017. Kort samengevat betekent dit dat pensioen in eigen beheer opbouwen is afgeschaft. Met ingang van 1 april 2017 had de DGA de volgende 3 opties:

1. Afkoop van het pensioen in eigen beheer;
2. Omzetting pensioen in eigen beheer naar een “oudedagsverplichting”;
3. Behoud eigen beheer op basis van premievrij pensioen (staking opbouw).

1. Afkoop

Als het pensioen door de DGA werd afgekocht, diende de (ex-)partner toestemming te verlenen. Daarbij diende er een compensatie aan de (ex-) partner te worden geboden. Bovendien kon sprake zijn van een (belaste) schenking als de partner onvoldoende of niet gecompenseerd werd voor het afzien van zijn of haar rechten. Of en hoe hoog een eventuele compensatie moest zijn, hing af van de persoonlijke situatie.

2. Oudedagsverplichting

Een DGA die wel het pensioen in “eigen beheer” wilde beëindigen, maar geen middelen had om de afkoop te realiseren, kon de pensioenvoorziening omzetten naar een “oudedagsverplichting”. Dit gebeurde op basis van de fiscale waarde. Jaarlijks wordt de verplichting opgerent tegen een marktrente die het Ministerie van Financiën jaarlijks publiceert. De DGA moet dan op de pensioendatum de oudedagsverplichting omzetten naar een lijfrente (periodieke uitkering) met een looptijd van tenminste 20 jaar.

3. Eigen Beheer Premievrij

De derde mogelijkheid die een DGA had is dat de DGA de pensioenreserve in stand liet zonder dat de voorziening verder mag worden opgebouwd. Het opgebouwde pensioen moet op de pensioendatum of bij overlijden “gewoon” conform de pensioenovereenkomst worden uitgekeerd. Ook de “dividendtoets” blijft van toepassing: de DGA mag pas dividend uitkeren als de onderneming voldoende middelen heeft om het toegezegde pensioen uit te keren. Bij echtscheiding blijft de partner recht houden op haar vereveningsdeel conform de wettelijke regeling.

Scheiding & Wet Uitsfatering Pensioen in Eigen Beheer

De Wet uitsfatering Pensioen in Eigen Beheer maakt het er voor de scheidingspraktijk niet eenvoudiger op. Wat betreft de behandeling van het pensioen in eigen beheer in het kader van echtscheiding moet dit onderdeel dan ook apart worden belicht. Welke keuze de DGA ook heeft gemaakt, de (ex-) partner heeft daar zijn of haar toestemming voor moeten verlenen. Bovendien geldt dat bij de optie afkoop of omzetting naar een oudedagsverplichting, de (ex-) partner een passende compensatie moest worden geboden. Bij echtscheidingen blijkt dit in de meeste gevallen nog niet te zijn gedaan en wordt dit onderdeel van de onderhandelingen.

7 Scheiden & koophuis

Voor veel scheidende mensen is de koopwoning het grootste vermogensbestanddeel waar afspraken over gemaakt moeten worden. Naast het feit dat de eigen woning een stuk (te verdelen of te verrekenen) vermogen is, hebben de maandelijkse lasten van de koopwoning een bepalende invloed op het leef-budget.

Als je gaat scheiden zijn er 3 mogelijkheden:

1. De woning “wordt toegedeeld” aan een van de partners;
2. De woning wordt verkocht;
3. De woning blijft onverdeeld, dus de woning blijft eigendom van beide partners.

Los hiervan geldt, dat als de woning privé-eigendom is van een van de partners, waarbij de andere partner niet heeft meegetekend voor de hypothecaire schuld, deze woning bij de betreffende partner kan blijven en die partner in beginsel ook gewoon kan blijven wonen.

7.1 De woning “overnemen”

Bij partners die gaan scheiden is er vaak de wens om de woning (voor één van de partners) te behouden. Juist als er kinderen zijn, zien ouders dit als een mogelijkheid om een van de woningen voor de kinderen als stabiele thuisbasis te laten zijn. In de volksmond wordt dan gesproken over dat een van de partners “de woning zal overnemen”.

7.1.1 Overdrachtsbelasting

Afhankelijk van of er huwelijksvoorwaarden zijn en wat de eigendomsverhouding is van de woning, zal bij toedeling van de woning wel of niet sprake zijn van overdrachtsbelasting. Bij woningen die in een gemeenschap van goederen vallen en van woningen waarvan de partners gezamenlijk eigenaar zijn, geldt dat er in beginsel geen overdrachtsbelasting verschuldigd is. Dit wordt geregeld in de Wet op belastingen van rechtsverkeer. De overdrachtsbelasting bedraagt bij woningen waar je zelf in woont 2% van de koopsom en/of de waarde. Voor starters op de woningmarkt die jonger dan 35 jaar zijn, is er geen overdrachtsbelasting verschuldigd.

7.1.2 Hypotheek

Een van de meest belangrijke facetten is, of de bank wil meewerken aan de overdracht van de woning aan een van de partners. Als de bank de lening heeft verstrekt aan beide partners wil de bank weten of ze een risico lopen met de lening en of de achterblijvende partner in redelijkheid in staat is om de hypotheekverplichtingen alleen te dragen. Als je een woning en de bijbehorende hypotheekschuld overdraagt aan een van de partners, kan ik beginsel worden volstaan met het verzoek tot het verlenen van “ontslag hoofdelijk schuldenaarschap” van de vertrekkende partner. Als de bank daaraan niet wil meewerken, kan de achterblijvende partner ook gaan onderzoeken of het mogelijk is om bij een andere bank een hypotheek te krijgen. Ik kan je daarbij helpen.

7.1.3 Overdracht van de “economische eigendom”

Nu kan het zo zijn, dat geen enkele bank de lening wil verstrekken op naam van één van de partners. Als het behoud van de woning van groot belang is, waar beide partners aan mee willen werken, is het mogelijk om “de economische eigendom” van de woning over te dragen aan de achterblijvende partner, zonder dat de bank daar toestemming voor hoeft te verlenen. Als dat op goede wijze wordt omschreven in het convenant, blijft de hypotheekrente voor de achterblijvende partner geheel aftrekbaar, waarbij de juridische eigendom bij beide partners blijft. Deze regeling is behoorlijk complex, absoluut maatwerk en kent ook een aantal belangrijke mitsen en maren. Een dergelijke regeling kan alleen worden getroffen als partners dat allebei willen en als er dus sprake is van overleg. Ik kan je daarbij helpen.

Rechtens kan een dergelijke maatwerk oplossing niet worden afgedwongen.

7.1.4 De rol van banken & Nationale Hypotheek Garantie

Bij het aangaan van de hypothecaire geldlening heeft de bank waarschijnlijk aangegeven dat er risico's zijn van overlijden, arbeidsongeschikt worden of werkloos raken en dat die kunnen of moeten worden verzekerd. De banken hebben daarbij in het verleden verzuimd om het in werkelijkheid grootste risico aan te kaarten, namelijk het risico van scheiden. Daarmee zijn banken hun *zorgplicht* onvoldoende nagekomen.

Daarnaast kom je regelmatig tegen, dat banken niet of nauwelijks rekening hebben gehouden met de inhoud van de huwelijksvoorwaarden. Zo zie je dat banken bij partners die op huwelijkse voorwaarden zijn getrouwd, de partner hebben laten meetekenen voor een hypothecaire geldlening, waarbij de eigendom van de woning uitsluitend bij de andere partner ligt. Ook hier zijn banken hun zorgplicht onvoldoende nagekomen. Dit kan betekenen dat door het ontstaan van een lening op 2 namen, de partner toch economisch mede-eigenaar van de woning is geworden. Ook geeft het problemen als het gaat om het kunnen aanhouden van de woning door degene op wiens naam de woning staat.

Huis onder water: de bank

Bij leningen die onder bankvoorwaarden zijn aangegaan en waarbij een grote restschuld bij verkoop te verwachten is, is het van het grootste belang dat beide partners gezamenlijk optrekken. Daarbij kan de woning (tijdelijk) onverdeeld blijven totdat de woningmarkt is aangetrokken of kan de economische eigendom worden overgedragen. Dit soort zaken zijn complex en vereisen een goed (fiscaal) ingericht convenant met daarbij de begeleiding van een specialist.

Voor leningen die al lopen bij de bank en waarbij sprake is van een scheiding, hebben de meeste banken speciale afdelingen om die zaken te beheren. Dit betekent dat de mogelijkheid tot behoud van de woning voor de achterblijvende partner op een andere wijze wordt getoetst dan bij nieuwe zaken. Ofwel de mogelijkheden zijn daarbij ruimer.

Huis onder water: Nationale Hypotheek Garantie (NHG)

Mensen die een hypotheek zijn aangegaan met Nationale Hypotheek Garantie (NHG), hebben bij scheiding een vangnet. Dit vangnet kent wel flinke gaten, dus als je door de scheiding wordt gedwongen de woning te verkopen met een restschuld, betekent dit niet dat je dan zondermeer van die restschuld af bent. NHG zal de restschuld voldoen aan de bank. Daarna zal ook NHG proberen de restschuld te verhalen op de partners. Dat gaat wel aanzienlijk “koninklijker” dan bij verhaal door de bank zelf.

Ook NHG heeft een speciale afdeling om hypotheek bij echtscheiding te behandelen. Dit betekent dat de mogelijkheid tot behoud van de woning voor de achterblijvende partner op een andere wijze wordt getoetst dan bij nieuwe zaken. De mogelijkheden zijn daarbij ruimer.

7.1.5 Aanpassen hypotheek: “Wet Herziening fiscale behandeling Eigen Woning”

Door de Wet Herziening fiscale behandeling Eigen Woning van 20 december 2012, zal nagenoeg iedere hypotheek die bestond voor 20 december 2012, bij overdracht van de woning aan een van de partners moeten worden aangepast. In hoofdlijnen betekent dit, dat het deel dat de overnemende partner financiert ter overname van het deel van de woning van de andere partner, zal moeten worden afgelost. Dit om te gaan voldoen aan de “fiscale aflossingseis”. Dit betekent dat dit “nieuwe deel” voor de overnemende partner van de hypothecaire geldlening, alleen dan als Eigen Woning Schuld kwalificeert, als de lening in ten hoogste 30 jaren, tenminste annuïtair wordt afgelost.

Mijn ervaring is, dat de eigen woning in het kader van echtscheiding een struikelblok is voor de meeste hypotheekadviseurs en banken. Kort gezegd: ze snappen niet goed hoe ze hier mee om moeten gaan. Je ziet dan ook dat veel scheidende stellen tegen een muur oplopen als de vragen hebben hoe ze met de woning om kunnen gaan. Als er nog geen convenant is, zal de bank geen uitspraak kunnen en willen doen over de mogelijkheden en als er wel een convenant is, kan het betekenen dat het fiscaal of bij de bank niet goed gaat. Kortom, de eigen woning bij echtscheiding vergt een heel specifieke en *integrale* aanpak waarvoor je een specialist nodig hebt. Ik kan je daarbij helpen.

7.2 De woning verkopen

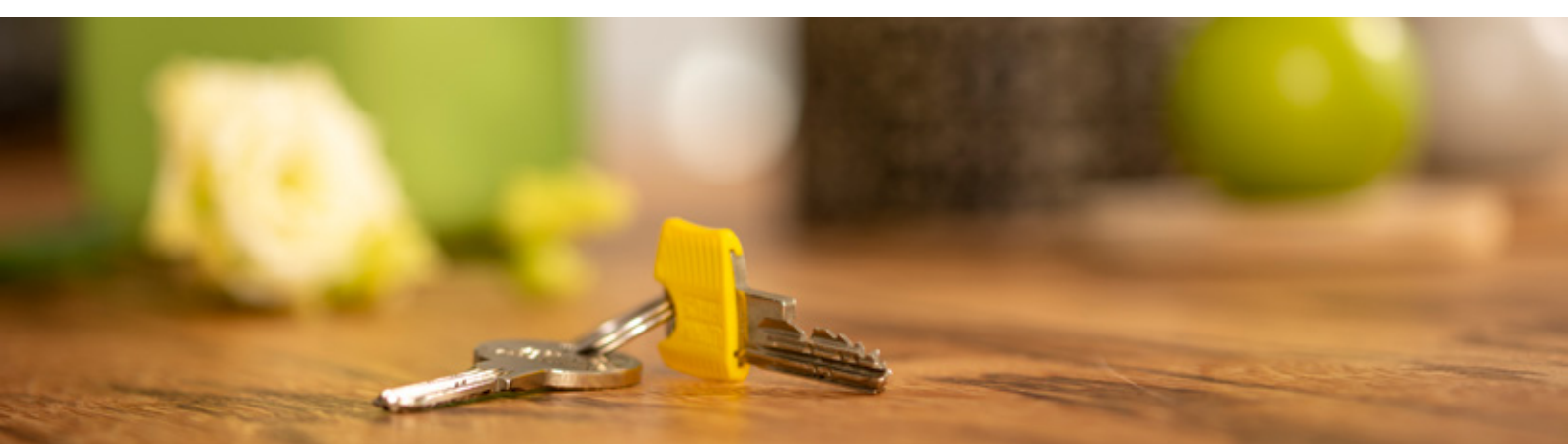
Als financiering van de woning voor een van de partners niet mogelijk is of uiteindelijk niet gewenst is, of als de partners allebei een nieuwe start willen maken, kan de woning verkocht worden. In het convenant kun je dan afspraken opnemen over wat te doen in de periode dat de woning nog niet verkocht is en hoe jullie willen omgaan met de verkoopopbrengst of verkooprestschuld. Belangrijk is ook dat dat goed wordt omschreven hoe jullie fiscaal met de woning om willen gaan of moeten gaan. Zou je dat niet doen, dan loop je de kans dat de belastingdienst de hypotheekrenteaftrek afkeurt of mogelijk een schenkings-element constateert waarover tenminste 30% belasting over wordt geheven. Ik kan je helpen met de juiste opstelling van het convenant.

7.3 De woning “onverdeeld laten”

Jullie kunnen ook besluiten om de woning (tijdelijk) onverdeeld te laten, dus nog niet te verkopen. In het convenant kun je dan afspraken opnemen over wat te doen in de periode dat de woning nog niet verkocht is en hoe jullie willen omgaan met de toekomstige verkoop. Belangrijk is ook dat dat goed wordt omschreven hoe jullie fiscaal met de woning om willen gaan of moeten gaan.

Stel dat de woning onverdeeld blijft en een van de partners blijft wonen en alle kosten van de hypotheek draagt, dan kan die achterblijvende partner niet zomaar de gehele hypotheekrente opvoeren als “rente eigen woning schuld”. In wezen betaalt de achterblijvende partner dan de helft van de hypotheekrente namens zichzelf en de helft voor en namens de ex-partner. Het gedeelte dat de achterblijvende partner voor en namens de ex-partner voldoet is te kwalificeren als partneralimentatie. Die is voor de achterblijvende partner aftrekbaar en voor de ex-partner belast. Voor de vertrekkende ex-partner is daarbij de voor en namens haar/hem betaalde hypotheekrente aftrekbaar, zodat per saldo gedurende maximaal 2 x 365 dagen een nihil aanslag zal volgen. Maar let wel, dit gaat alleen goed als er ook een basis is voor het betalen van partneralimentatie. Immers als de minstverdienende partner de achterblijvende partner is die de gehele hypotheekrente betaalt, dan kan er natuurlijk geen sprake zijn van een omgekeerde alimentatieverplichting.

Het eigen woning forfait dient bij een dergelijk situatie anders fiscaal te worden behandeld. Per saldo geldt dat de achterblijvende partner het gehele eigenwoningforfait voor zijn rekening neemt. Ik kan je helpen dit inzichtelijk te krijgen.

“Een van de meest belangrijke facetten is, of de bank wil meewerken aan de overdracht van de woning aan een van de partners.”

8 Scheiden & vermogen

Een belangrijk onderdeel bij scheidingen is de verdeling en/of verrekening van het vermogen. In de praktijk zie je dat veel mensen daarbij alleen denken aan de inboedelgoederen, maar de inboedelgoederen zijn slechts een klein onderdeel van het vermogen.

Voor de meeste scheidende stellen is de koopwoning het grootste vermogensbestanddeel. De koopwoning heeft vaak de meeste waarde en daarop drukt veelal de grootste schuld. De koopwoning bij echtscheiding is fiscaal en juridisch gezien complexe materie. In mijn specialistische praktijk blijft het daar niet bij.

Bij veel van mijn cliënten zijn er naast de eigen woning, ondernemingen, familievermogen en overige roerende zaken betrokken. Bovendien is er in die gevallen vaak sprake van huwelijkse voorwaarden met niet uitgevoerde periodieke verrekenbedingen.

In dit hoofdstuk bespreek ik een aantal hoofdonderdelen van het vermogen.

8.1 De onderneming

De onderneming bij echtscheiding is vaak een complex onderdeel. En dan gaat het niet om de onderneming zelf, maar de onderneming als vermogensbestanddeel en de bron van het inkomen, dus ook de alimentatie.

Er zijn verschillende juridische entiteiten, waarin een onderneming kan worden gedreven. Hierna zal ik de meest voorkomende ondernemingsvormen toelichten.

8.1.1 Eenmanszaak

Een eenmanszaak is een ondernemingsvorm waarbij de ondernemer zelf in alle opzichten verantwoordelijk is voor de onderneming. De eenmanszaak is dus een economische activiteit van de ondernemer als “natuurlijk persoon” die de onderneming drijft. De ondernemer is met zijn gehele privévermogen aan te spreken in geval van calamiteiten. Dit brengt met zich mee, dat het gehele “eigen vermogen” van de eenmanszaak in wezen het privévermogen van de ondernemer is. Een eenmanszaak hoeft niet te bestaan uit 1 persoon er kunnen er ook medewerkers in dienst zijn.

Fiscaal gezien heeft de eenmanszaak een ondernemingsvermogen. Dit betekent dat de fiscale waarde van de eenmanszaak wordt behandeld in Box 1. Het ondernemingsvermogen waarvan het vanuit bedrijfsbelang niet noodzakelijk is om deze aan te houden, wordt fiscaal behandeld in Box 3 bij de ondernemer, waardoor hij dus over dit vermogen vermogensrendementsheffing moet voldoen. Ook kan dit vermogen meetellen voor de vermogensverdeling of verrekening.

Goodwill

Als er bij de eenmanszaak sprake is van een ZZP-er (zelfstandige zonder personeel), dan is de waarde van de onderneming vaak sterk afhankelijk van de ondernemer als persoon. Een dergelijke onderne-

ming heeft dan in dergelijke gevallen alleen een meerwaarde (goodwill) als er sprake is van een onderneming die ook zonder de ondernemer als persoon te verkopen is. In veel gevallen zal dit niet zo zijn en is de waarde van de onderneming vaak het eigen vermogen van de onderneming plus “de stille reserves”. Stille reserves zijn niet zichtbare meerwaarden in bijvoorbeeld bedrijfspanden. Oftewel, de stille reserve is dus het verschil tussen de boekhoudkundige waarde en de werkelijke (economische) waarde.

8.1.2 Vennootschappen

Besloten Vennootschap (B.V.)

Een Besloten Vennootschap (B.V.) kent een beperkte aansprakelijkheid. Een vaste groep van personen zijn aandeelhouder. Het kapitaal van de B.V. is in aandelen verdeeld. De aandeelhouders gezamenlijk bezitten 100% van de aandelen. In veel gevallen is er maar één aandeelhouder. Diegene wordt de Directeur / Groot Aandeelhouder (DGA) genoemd.

De B.V. heeft een eigen vermogen dat afgescheiden is van de privévermogens van de aandeelhouders. Dit is het belangrijkste verschil met de eenmanszaak. Alleen het eigen vermogen van de B.V. is voor de schulden van de vennootschap aansprakelijk. Door de beperkte aansprakelijkheid zijn de aandeelhouders niet verder aansprakelijk dan met het kapitaal dat zij in de B.V. hebben gestort en waarvoor zij aandelen hebben gekregen.

Naamloze Vennootschap (N.V.)

Een Naamloze Vennootschap (N.V.) is een rechtspersoon waarvan het maatschappelijk kapitaal verdeeld is in aandelen die vrij overdraagbaar zijn.

Er wordt gesproken van naamloos omdat er bij de N.V. geen verplichting is tot het aanhouden van een register van aandeelhouders. De vennoten blijven dus buiten beeld en zijn anoniem. De N.V. is een geschikte vennootschap als er sprake is van grootschalig aandeelhouderschap van vennoten die elkaar niet hoeven te kennen. Net als bij de B.V. zijn door de beperkte aansprakelijkheid de aandeelhouders niet verder aansprakelijk dan met het kapitaal dat zij in de N.V. hebben gestort en waarvoor zij aandelen hebben gekregen.

Vennootschap onder Firma (VOF)

De VOF is een ondernemingsvorm, waarbij 2 of meer personen onder gezamenlijke naam en voor gezamenlijke rekening een onderneming drijven. Dit betekent dus dat de vennoten hoofdelijk aansprakelijk zijn voor gemaakte schulden van de vennootschap. De VOF is dus een overeenkomst tussen de vennoten, de personen.

Commanditaire Vennootschap (CV)

De Commanditaire Vennootschap (CV) is een bijzondere VOF. Naast de beherende vennoten is er dan sprake van een of meerdere commanditaire (“stille en onzichtbare”) vennoten. De commanditaire vennoot heeft alleen een financiële inbreng en mag geen beheershandelingen verrichten namens de commanditaire vennootschap. Zijn of haar aansprakelijkheid gaat niet verder dan de financiële inbreng.

8.1.3 De onderneming bij scheiding

De onderneming bij echtscheiding is vaak een complex onderdeel. En dan gaat het niet om de onderneming zelf, maar de onderneming als vermogensbestanddeel en de bron van het inkomen, dus ook de alimentatie.

Waarde van de onderneming

Voor bedrijfswaarderingen geldt “meten is weten”. Dus als de onderneming betrokken is bij de verdeling en/of de verrekening van het vermogen, doe je er goed aan om de onderneming te laten waarderen door een specialist (Register Valuator). Die kan dan ook een analyse maken van het “in redelijkheid te onttrekken inkomen” voor de bepaling van de partneralimentatie. Het laten waarderen van de onderneming is een vrij kostbare zaak. Dat is zinvol als de belangen groot zijn, of als partijen in onderling overleg niet kunnen komen tot een vaststelling van de waarde van de onderneming en/of het mogelijk te onttrekken inkomen in het kader van de bepaling van kinder- en partneralimentatie.

Alimentatiebepaling

Voor de bepaling van het inkomen uit het verleden en het mogelijk te realiseren inkomen in de toekomst in het kader van de bepaling van alimentatie, moet niet alleen worden gekeken naar het salaris dat de ondernemer uit zijn onderneming heeft onttrokken, maar ook naar het inkomen dat de ondernemer redelijkerwijs kan onttrekken. Omdat veel ondernemers ook onttrekkingen doen in “rekening courant” (lenen van de onderneming) is dit ook van belang om te kijken waar een ondernemer van heeft geleefd tijdens het huwelijk.

De bepaling van het inkomen uit het verleden is van belang om “het welstandsniveau tijdens het huwelijk” te kunnen bepalen in het kader van de bepaling van de behoefte aan kinder- en partneralimentatie. De bepaling van het mogelijk te realiseren inkomen in de toekomst is van belang voor de bepaling van de draagkracht voor het betalen van kinder- en partneralimentatie.

Waardering

Ikzelf hanteer de methode om eerst eens zelf een indruk te krijgen van de waarde van de onderneming. Een boekenonderzoek, een Kamer van Koophandel onderzoek en een interview met de betreffende cliënt(en) geeft veelal een goede basis voor nader overleg.

8.2 Het familievermogen

Een familievermogen is vermogen dat van generatie op generatie wordt overgedragen binnen de familie. Soms is een familievermogen al meerdere generaties in de familie, soms is het familievermogen in kortere tijd vergaard.

Het familievermogen kan ook bestaan uit bijvoorbeeld een boerderij met landerijen. Veel families wensen deze vermogensbestanddelen binnen de familie te houden. In dergelijke gevallen zullen de betreffende families het een en andere schriftelijk hebben vastgelegd. Zo kan er bij testament bepaald zijn, dat het familievermogen dat wordt geërfd niet zal vallen in enige gemeenschap van goederen, zodat dit vermogen buiten schot kan blijven bij een eventuele echtscheiding. Dit wordt een “uitsluitingsclausule” genoemd. In dergelijke gevallen zie je ook vaak, dat de echtgenoten getrouwd zijn onder huwelijkse voorwaarden, waarbij zij tenminste het familievermogen hebben uitgesloten voor enige verdeling of verrekening.

Regelmatig zie ik dat mensen die gehuwd zijn in gemeenschap van goederen, een erfenis of schenking hebben ontvangen met uitsluitingsclausule. De erflater of schenker heeft dan bij notariële akte bepaald, dat de erfenis of schenking niet zal vallen in enige gemeenschap van goederen. Bij kleinere verkrijgingen zie je dan vaak dat mensen het geld al hebben uitgegeven tijdens het huwelijk. Zo komt het voor dat mensen met een erfenis een mooie reis hebben gemaakt, een nieuwe auto hebben gekocht, het huis hebben verbouwd, of de hypotheek deels hebben afgelost. Deze handelingen zijn dan tijdens het huwelijk gedaan en het is dan nog maar de vraag of en hoe er met het geërfde of geschonken familievermogen moet worden omgegaan: wel verdelen of niet verdelen? Of beter: heeft de begunstigde nu een vordering op de gemeenschap?

8.2.1 Familievermogen wel verdelen / verrekenen

Als het geërfde of geschonken vermogen niet is verkregen met een “uitsluitingsclausule” is het van belang of je wel of niet gehuwd bent in gemeenschap van goederen. Als je wel gehuwd bent in gemeenschap van goederen, dan zal dit verkregen vermogen (of een vordering daarop) moeten worden verdeeld bij helfte.

Aangezien huwelijkse voorwaarden niet “standaard” zijn, is de inhoud van de huwelijksvoorwaarden bepalend of een verkregen schenking of erfenis zonder uitsluitingsclausule, wel of niet moet worden verdeeld of verrekend. Dit zal overigens niet vaak het geval zijn.

In een convenant kunnen afwijkende afspraken gemaakt worden over verkregen familievermogen. Partners mogen elkaar immers iets “gunnen”. Van belang is wel dat dit op juiste wijze gebeurt, omdat de fiscus anders een schenking tussen ex-echtgenoten kan opmerken die belast wordt met tenminste 30% schenkbelasting. Ik kan je daarbij helpen.

Als een verkregen schenking of erfenis met uitsluitingsclausule is opgegaan tijdens de dagelijkse gang van zaken tijdens het huwelijk, dan wordt het moeilijk voor de begunstigde partner om dit vermogen terug te vorderen uit de gemeenschap of van de partner. Het zal dan neerkomen op bewijslast. Bij bemiddelingen of overlegscheidingen is dit een belangrijk gespreksonderwerp. De eventuele rechter bekijkt dit op basis van de feiten en omstandigheden.

Eenvoudiger wordt het als de begunstigde van een erfenis of schenking met uitsluitingsclausule de gelden heeft gebruikt voor bijvoorbeeld de aflossing van de hypotheek. Dan kan de begunstigde eenvoudig *aantoonbaar* het vermogen terugvorderen van de gemeenschap. Ik kan je helpen om dit inzichtelijk te krijgen.

8.2.2 Familievermogen niet verdelen/ verrekenen

Als je getrouwd bent in gemeenschap van goederen en de begunstigde partner een schenking of erfenis heeft verkregen voorzien van een uitsluitingsclausule of je bent in de huidige beperkte gemeenschap van goederen getrouwd, waarbij het verkregen vermogen bijvoorbeeld geparkeerd is op een eigen bankrekening of als het verkregen vastgoed op naam staat van de begunstigde partner, dan zal dit vermogen bij een echtscheiding geheel buiten schot blijven. Het verkregene blijft dan privévermogen van de betreffende partner en hoeft niet te worden verdeeld.

In basis geldt bij huwelijkse voorwaarden dat het door schenking of erfenis verkregene niet hoeft te worden verrekend (lees: gedeeld) bij echtscheiding. Als er sprake is van een verrekenbeding (bij einde huwelijk) dan kan het mogelijk zo zijn, dat een verkregen erfenis of schenking zonder uitsluitingsclausule wel moet worden verrekend bij einde van het huwelijk. De inhoud van de huwelijkse voorwaarden is daarbij bepalend. Ik kan je helpen om dit inzichtelijk te krijgen.

8.3 Sparen & beleggen

Mensen die geld gespaard hebben, parkeren dit vaak op een bankrekening of een beleggingsrekening. Ook kunnen met de gespaarde gelden goederen en zaken zijn aangekocht, zoals een vakantiehuisje, een auto, kunst en dergelijke.

Als er sprake is van een gemeenschap van goederen of de huidige beperkte gemeenschap, dan kan/dient de waarde van deze vermogensbestanddelen (te) worden verdeeld. Als er sprake is van huwelijkse voorwaarden, dan is de inhoud van die huwelijkse voorwaarden leidend.

8.3.1 Aandelen

Onderdeel van privévermogensvorming kan zijn een aandelenportefeuille. Aandelen genoteerd aan de effectenbeurs, wisselen van waarde. Juridisch gezien wordt als “peildatum” voor de waarde van de aandelen de datum van ontbinding van de gemeenschap genomen. Dit is de datum waarop het verzoekschrift tot echtscheiding is ingediend bij de rechtbank. De partners kunnen in onderling overleg een

andere peildatum overeenkomen. Dat is vaak wel handig om te doen als de scheiding in overleg wordt geregeld. Wanneer dan een datum in het (nabije) verleden wordt gekozen, kan de “eindafrekening” ook nauwkeurig bepaald worden.

Als er sprake is van een gemeenschap van goederen of de huidige beperkte gemeenschap, dan dient/kan de waarde van deze aandelen (te) worden verdeeld. Als er sprake is van huwelijkse voorwaarden, dan is de inhoud van die huwelijkse voorwaarden leidend. Ik kan je helpen om dit inzichtelijk te krijgen.

8.3.2 Deelnemingen

Een deelneming kan betrekking hebben op een pakket aandelen in een B.V. of een N.V.. Ook kan gedacht worden aan de inbreng in een C.V. Voor waarderingen van deze deelnemingen geldt “meten is weten”. Dus als de betreffende deelneming betrokken is bij de verdeling en/of de verrekening van het vermogen, doe je er goed aan om de onderneming te laten waarderen door een specialist (Register Valuator). Dat is zinvol als de belangen groot zijn, of als partijen in onderling overleg niet kunnen komen tot een vaststelling van de waarde van de deelneming.

Als er sprake is van een gemeenschap van goederen of de huidige beperkte gemeenschap, dan dient/kan de waarde van deze deelnemingen (te) worden verdeeld. Als er sprake is van huwelijkse voorwaarden, dan is de inhoud van die huwelijkse voorwaarden leidend.

8.3.3 Spaargeld

Onderdeel van privévermogensvorming kunnen spaargelden zijn, geparkeerd op bankrekeningen. Juridisch gezien wordt als peildatum voor de omvang van de spaargelden de datum van ontbinding van de gemeenschap genomen. Dit is de datum waarop het verzoekschrift tot echtscheiding is ingediend bij de rechtbank. De partners kunnen in onderling overleg een andere peildatum overeenkomen. Dat is vaak wel handig om te doen als de scheiding in overleg wordt geregeld. Wanneer dan een datum in het (nabije) verleden wordt gekozen, kan de “eindafrekening” ook nauwkeurig bepaald worden.

Als er sprake is van een gemeenschap van goederen of de huidige beperkte gemeenschap, dan dient/kan de waarde van deze spaargelden (te) worden verdeeld. Als er sprake is van huwelijkse voorwaarden, dan is de inhoud van die huwelijkse voorwaarden leidend. Ik kan je helpen om dit inzichtelijk te krijgen.

8.4 Kapitaalverzekeringen

Sinds de invoering van de Wet Inkomstenbelasting 2001 kunnen er 2 soorten kapitaalverzekeringen worden onderscheiden:

1. de kapitaalverzekering in box 1;
2. de kapitaalverzekering in box 3.

Voor de op 31 december 2000 bestaande kapitaalverzekeringen geldt een overgangsregeling. Dit kunnen zowel verzekeringen zijn van vóór de Brede Herwaardering (vóór 1 januari 1992) als kapitaalverzekeringen die onder het Brede Herwaarderingsregime zijn afgesloten.

De fiscale gevolgen van de verdeling van kapitaalverzekeringen zijn niet hetzelfde voor elk type kapitaalverzekering.

8.4.1 Kapitaalverzekering Eigen Woning

Bij de financiering van de eigen woning met een hypotheek werd in het verleden tot 2013, vaak als onderdeel van de spaar- of levensverzekering hypotheek een kapitaalverzekering gesloten. De uitkering van deze kapitaalverzekering moet dan worden gebruikt om bij leven of bij overlijden de hypotheekschuld af te lossen.

Een kapitaalverzekering kan alleen een kapitaalverzekering eigen woning zijn als daarvoor een verzoek is gedaan bij de belastinginspecteur bij het indienen van de belastingaangifte. Als de kapitaalverzekering al op 1 januari 2001 bestond, dan moest dit verzoek plaatsvinden bij het indienen van de aangifte inkomstenbelasting 2001. Werd op een later tijdstip een kapitaalverzekering afgesloten, dan moest het verzoek om de kapitaalverzekering als een kapitaalverzekering eigen woning aan te merken worden gedaan bij de aangifte over het jaar waarin de kapitaalverzekering werd gesloten. Het rentebestanddeel van de uitkering uit een kapitaalverzekering eigen woning is belast in box 1, waarbij in de wet vrijstellingen zijn opgenomen. Concreet betekende dit, dat in de kapitaalverzekering belastingvrij vermogen kon worden opgebouwd, dat later zou dienen als aflossing op de hypothecaire geldlening.

De kapitaalverzekering eigen woning waarop de vrijstelling van toepassing is, is de verzekering die gekoppeld is aan de woning die voor de verzekeringnemer, zijn echtgenoot of degene met wie hij duurzaam een gemeenschappelijk huishouden voert. Bij scheiding is dit dan ook het probleem. Omdat na scheiding niet meer aan de voorwaarden eigen woning wordt voldaan, wordt de verzekering geacht tot uitkering te zijn gekomen. Het rentebestanddeel in de (fictieve) uitkering is dan belast in box 1.

Na de inwerkingtreding van de Wet Herziening fiscale behandeling Eigen Woning van 20 december 2012 is door wetswijzigingen en besluiten de behandeling van de lopende kapitaalverzekering eigen woning bij scheiding aanzienlijk eenvoudiger geworden. De ingang van deze wet betekende ook het einde van de kapitaalverzekering eigen woning. In hoofdlijnen komt het er hier op neer dat bij afkoop van de kapitaalverzekering eigen woning in geval van scheiding, er geen belasting hoeft te worden voldaan over het rentebestanddeel, mits de afkoopwaarde van de kapitaalverzekering eigen woning wordt gebruikt voor het aflossen van de Eigen Woning Schuld ("de hypotheek in Box 1").

8.4.2 Kapitaalverzekering Box 3

Kapitaalverzekeringen die niet voldoen aan de voorwaarden voor een kapitaalverzekering eigen woning, vallen in Box 3. De waarde van deze kapitaalverzekeringen wordt meegeteld voor de grondslag voor de

vermogensrendementsheffing in Box 3. Als je een dergelijke kapitaalverzekering afkoopt of toedeelt bij scheiding, dan kan dit zonder fiscale gevolgen.

Kapitaalverzekeringen van vóór 14 september 1999

Kapitaalverzekering die je op of vóór 14 september 1999 hebt afgesloten (niet zijnde een kapitaalverzekering eigen woning) kennen een aparte behandeling. We noemen dit “Brede Herwaarderingskapitaalverzekeringen”.

Als na 13 september 1999 het verzekerd kapitaal van dergelijke kapitaalverzekering niet is verhoogd en de looptijd van de verzekering niet is verlengd, waarbij de waarde op de peildatum € 123.428,-- (2017) of lager is, is de kapitaalverzekering vrijgesteld voor belastingheffing in Box 3. Voor kapitaalverzekeringen met 2 verzekeringnemers, geldt in beginsel het dubbele bedrag. Als je door scheiding een dergelijke kapitaalverzekering binnen 15 jaar afkoopt dan wordt over het rentebestanddeel van de kapitaaluitkering belasting geheven. Het rentebestanddeel is het bedrag van de uitkering minus de premies die je in totaal hebt betaald.

Als je door scheiding een polis die is afgesloten vóór 1 januari 1992 afkoopt, dan is de uitkering geheel vrijgesteld van belastingheffing, als de verzekering voldoet aan de volgende voorwaarden:

- Het verzekerd kapitaal is na 1 januari 1992 niet verhoogd;
- De looptijd is niet verlengd.

Na de inwerkingtreding van de Wet Herziening fiscale behandeling Eigen Woning van 20 december 2012 is door wetwijzigingen en besluiten de behandeling van de lopende *kapitaalverzekering eigen woning* bij scheiding aanzienlijk eenvoudiger geworden. Dit geldt sinds 2017 ook voor Brede Herwaarderingskapitaalverzekeringen.

8.5 Spaarrekening eigen woning (SEW) & Beleggingsrecht eigen woning (BEW)

Een spaarrekening eigen woning en een beleggingsrecht (beleggingsrekening) eigen woning, zijn geblokkeerde spaarrekeningen die op een afgesproken datum een eenmalig bedrag uitkeren. De maandelijke premie (inleg) wordt gespaard (spaarrekening) of belegd (beleggingsrecht). Zo'n spaarrekening is gekoppeld aan een hypotheek, om aan het einde van de looptijd de hypotheek te kunnen aflossen. De SEW en KEW kennen eenzelfde fiscale behandeling als de Kapitaalverzekering Eigen Woning (KEW) zoals omschreven in paragraaf 8.4.1.

8.6 Lijfrenteverzekering / Lijfrentespaarrekening

De lijfrenteverzekering of de lijfrentespaarrekening spelen regelmatig een rol bij scheidingen. In de volksmond wordt dit ook wel een privé-pensioenregeling genoemd. Bij een lijfrente betaal je een premie die je “hebt afgetrokken” bij je aangifte inkomstenbelasting. Als de lijfrentepolis tot uitkering komt, dient voor het beschikbare kapitaal een periodieke uitkering te worden aangekocht. Deze uitkering is dan

belast met inkomstenbelasting. Deze regelingen vallen dus niet onder de wettelijke bepalingen van de Wet verevening pensioenrechten bij Scheiding (paragraaf 6.2.1) en de Pensioenwet (paragraaf 6.2.2).

Een lijfrenteverzekering of de lijfrentespaarrekening maakt onderdeel uit van het *vermogen* van de partner. Afhankelijk van de juridische positie van de relatie (zie hoofdstuk 4) wordt dit vermogen verdeeld of verrekend bij einde van de relatie.

In artikel 3.134 lid 2 Wet IB 2001¹ zijn er in het kader van de *verdeling van een gemeenschap* bij echtscheiding of bij scheiding van tafel en bed mogelijkheden opgenomen om een lijfrente fiscaal geruisloos over te dragen aan de ex-partner of zodanig te wijzigen dat de uitkeringen uit de lijfrente naar de ex-partner gaat.

Er zijn situaties waarin geen gemeenschap van goederen bestaat, terwijl het toch gewenst is dat de uitkering uit een lijfrente geheel of gedeeltelijk toekomt aan de andere partner. Dat kan bijvoorbeeld zijn de situatie waarin de rechter bepaalt dat de waarde van een lijfrente moet worden verrekend, ondanks het feit dat er geen gemeenschap van goederen bestaat. Ook zijn er situaties, waarbij op grond van een verrekenbeding de waarde van een lijfrente moet worden verrekend.

Het gaat hier dus niet om toedeling, voortzetting of overneming in het kader van echtscheiding, maar om *verrekening* in het kader van echtscheiding.

In beginsel kan dit niet fiscaal geruisloos plaatsvinden. Naar de letterlijke wettekst moet het namelijk gaan om de verdeling van *een gemeenschap* bij echtscheiding.

Dit betekende dat voor de heffing van de inkomstenbelasting een “negatieve uitgaven voor inkomensvoorzieningen” in aanmerking moest worden genomen en dat revisierente verschuldigd kon zijn. Omdat deze situaties lijken op een handeling zoals bij een gemeenschap van goederen, is er bij besluit van 30 januari 2006 bepaald dat er kan worden gedaan alsof sprake is van een gemeenschap van goederen.

Kort samengevat, zijn er bij een echtscheiding veel mogelijkheden om fiscaal geruisloos de lijfrentevervoorziening naar vrijheid toe te delen.

8.7 De inboedel

In artikel 3:5 BW staat: “*Inboedel is het geheel van tot huisraad en tot stoffering en meubilering van een woning dienende roerende zaken, met uitzondering van boekerijen en verzamelingen van voorwerpen van kunst, wetenschap of geschiedkundige aard.*”

De partners zijn vrij om te kiezen op welke wijze zij de goederen willen waarderen. Als de partners er samen niet uitkomen dan kunnen zij in overleg een taxateur aanwijzen. Bij rechtbankprocedures zal de rechtbank een taxateur aanwijzen indien de partners het niet eens kunnen worden over een waardering.

¹Artikel 3.134 lid 2 Wet IB 2001: “Voorzover een lijfrente als bedoeld in de artikelen 3.124 en 3.125 wordt omgezet in een ander zodanig recht, wordt het tweede recht beschouwd als een voortzetting van het eerste.”

In de rechtspraak is een “vuistregel” op te merken, inhoudende dat een “gewone” inboedel circa € 5.000,- waard is. Dus als de gehele inboedel wordt toegedeeld aan een van de partners en die in-boedel is gemeenschappelijk (of valt onder het te verrekenen vermogen bij huwelijkse voorwaarden), dan kan dat onder verrekening van de waarde van € 5.000,-.

8.8 Roerende zaken

Onder roerende zaken wordt verstaan zaken die niet inboedel zijn en geen onroerende zaken zijn. Je kunt daarbij denken aan auto, boot, caravan, motor enzovoorts. Als de roerende zaken gemeenschappelijk zijn (of vallen onder het te verrekenen vermogen bij huwelijkse voorwaarden), dan dient de waarde van die roerende zaken te worden verdeeld of verrekend.

De partners zijn vrij om te kiezen op welke wijze zij de roerende goederen willen waarderen. Als de partners er samen niet uitkomen dan kunnen zij in overleg een taxateur aanwijzen. Bij rechtbankprocedures zal de rechtbank een taxateur aanwijzen als partijen het niet eens kunnen worden over de waardering van de roerende zaken.

8.9 Schulden

Als er sprake is van een gemeenschap van goederen, vallen alle schulden binnen de gemeenschap en moeten dus worden verdeeld. Als de gemeenschap van goederen wordt verdeeld, kan een schuld worden toebedeeld aan een van de partners. Dit kan in het convenant worden vastgelegd. Maar let op: voor de schuldeiser blijven beide partners aansprakelijk richting de schuldeiser, tenzij één van de partners ontslag krijgt van het “hoofdelijk schuldenaarschap”. Dat ontslag moet de schuldeiser verlenen. De onderlinge afspraak in het convenant bindt de schuldeiser dus niet. Die kan zich blijven verhalen op beide partners.

Van belang is ook wie er draagplichtig is voor de schulden. Immers, ook als een van de partners geen inkomen of vermogen heeft, zal de schuld aan de schuldeiser moeten worden voldaan. In dergelijke gevallen zal de verdienende partner draagplichtig zijn voor de schuld. De maandelijkse verplichting die het betalen van deze schuld met zich meebrengt, komt ten laste van de draagkracht voor het betalen van partneralimentatie. Die draagkracht wordt dus lager. Op die manier betaalt de ex-partner eigenlijk ook mee aan de schuld.

Als een schuld niet door de partners samen, maar door één van de partners is aangegaan, waarbij er geen sprake is van een gemeenschap van goederen, dan blijft de schuldenaar als persoon aansprakelijk voor deze aangegane schuld. Als een schuld gezamenlijk is aangegaan dan blijven vanzelfsprekend beide partners aansprakelijk voor die gezamenlijk aangegane schuld.

9 Meer weten?

Ik hoop dat dit boekje je meer inzicht heeft gegeven over wat er allemaal gaat spelen in een scheidingsproces, maar ook hoe complex een scheiding is op financieel en fiscaal-juridisch gebied. Ook begrijp ik, dat als je dit boekje hebt gelezen, er misschien wel meer vragen zijn ontstaan dan dat je antwoorden hebt gekregen. Je staat daar niet alleen in.

Verreweg de meeste mensen die gaan scheiden zien door de veelheid aan onderwerpen die aan de orde komen “door de bomen het bos niet meer”. En alle goedbedoelde raad van je omgeving stuurt je alleen nog maar verder het bos in. Daarom is het goed een specialist aan je zijde te hebben die je écht helpt. Een specialist die niet alleen juridische kennis heeft, maar ook beschikt over financiële en fiscale expertise.

Ik ben zo'n expert. Ik help je om de juiste keuzes te maken en loods je door het scheidingsbos. Zonder dat je daarbij verdwaalt.

Meer weten? Bel of e-mail me gerust om een kennismakingsgesprek in te plannen.

Arnoud Oostveen
office@arnoudoostveen.nl
Tel. 088 61 61 000
GSM 06 51 84 15 77

